

Guro Buan Dahlen

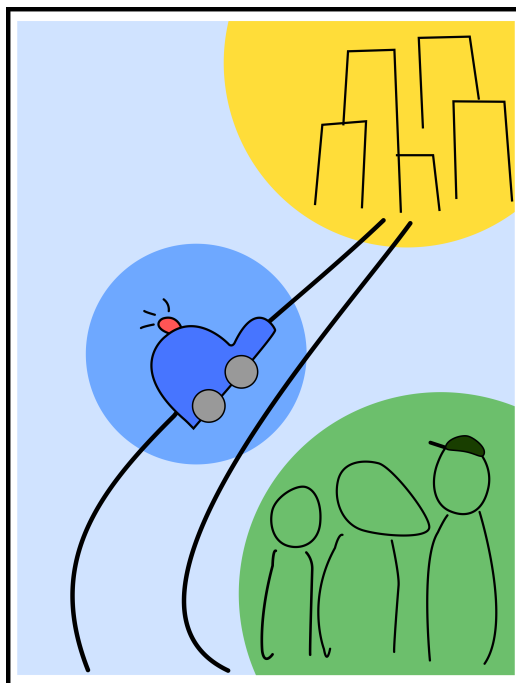
Når døren til lensmannskontoret stenges for godt

Innbyggeres opplevelse av nærpolitireformens konsekvenser for bostedet

Masteroppgave i Lektorutdanning i geografi

Veileder: Frode Flemsæter

Mai 2019

Guro Buan Dahlen

Når døren til lensmannskontoret stenges for godt

Innbyggers opplevelse av nærpolitireformens
konsekvenser for bostedet

Masteroppgave i Lektorutdanning i geografi
Veileder: Frode Flemsæter
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for geografi

Abstract

Dahlen, G. B. (2019). *When the local police station is permanently closed – The inhabitants' perception of the consequences of the new police reform ("Nærpolitireformen") on their local community.* (Master thesis in teacher program in Geography). Department of Geography, Norwegian University of Science and Technology, Trondheim.

This master's thesis seeks to examine the consequences following the closure of local police stations in Norway, carried out as part of the ongoing police reform. The thesis answers two research questions: *How have the closures of local police stations affected the inhabitants' sense of security? How have the closures of local police stations influenced the inhabitants' view of their local community's attractiveness?* Implementation of the new police reform began in January 2016. The purpose of the reform is to create an operational, visible and accessible local police force, to provide security for the inhabitants in the present as well as protection against more complex crime in the future. The reform's restructuring is ongoing, whereupon the country has gone from a national police force organised in 27 police districts to the current 12. In addition, more than 100 local police stations will be permanently closed by 2020. These stations are predominantly located in rural areas of Norway.

The thesis is based on a qualitative study with in-depth interviews of inhabitants from two different places in the county of Trøndelag, where the local police station is permanently closed as a result of the police reform. Inhabitants' individual experiences and emotions are used to answer the research questions. Security, place and centralization are essential terms that are presented within the analytical framework of the thesis, and are applied in the analysis and discussion of the data material related to the thesis main topic.

The informants' experiences indicate that the sense of security has been reduced as a consequence of local police station closures. On the question of security informants expressed concerns on topics such as failing trust, lack of prevention and reduced presence. The informants all agree that the closures are part of a centralizing trend, and several feel forgotten in favour of the bigger cities. On the question of attractiveness, however, little indicate that the reduced sense of security is fundamental to the inhabitants' view of the place. They do not feel that the attractiveness of the local community has changed because of the closure, neither for them nor for anyone considering moving there. Based on the findings, qualities such as good neighbourhood, nature, tranquillity and freedom seem to be unaffected, which apparently weighs heavily on the inhabitants experience of the place's attractiveness.

Sammendrag

Dahlen, G. B. (2019). *Når døren til lensmannskontoret stenges for godt - Innbyggeres opplevelse av nærpolitireformens konsekvenser for bostedet*. (Masteroppgave for lektorutdanning i geografi). Institutt for Geografi, Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Denne mastergradsavhandlingen søker å belyse konsekvensene nedleggelse av det lokale lensmannskontoret har for innbyggeres opplevelse av bostedet sitt. Følgende to forskningsspørsmål besvares: *Hvordan har nedleggelsene av lensmannskontorer påvirket innbyggernes opplevelse av trygghet? Hvordan har nedleggelsene av lensmannskontorer påvirket innbyggernes syn på stedets attraktivitet?* Oppgavens bakgrunn er innføring av ny politireform. I Januar 2016 gikk startskuddet for implementeringen av Nærpolitireformen. Formålet er å skape et nærpoliti som er operativt, synlig og tilgjengelig, med kapasitet og kompetanse til å sikre innbyggeres trygghet, også mot fremtidens kompliserte kriminalitet. Reformens omstruktureringer er i gang, hvorpå landet har gått fra å bestå av 27 politidistrikter til nåværende 12. I tillegg vil i overkant av 100 tjenestesteder nedlegges innen 2020. Det er de mindre stedene i landet som i størst grad rammes av dette.

Oppgaven er basert på en kvalitativ studie med dybdeintervju av innbyggere fra to ulike steder i Trøndelag hvor lensmannskontorene har fått endelig krok på døren. Deres individuelle erfaringer og følelser blir benyttet til å besvare forskningsspørsmålene. Trygghet, sted og sentralisering er essensielle begreper som blir presentert innenfor oppgavens analytiske rammeverk, og anvendes i analyse og diskusjon av datamaterialet i sammenheng med problemstillingen.

Informantenes opplevelser tyder på at følelsen av trygghet er redusert for flere av innbyggerne som konsekvens av nedleggelsen. Forskningsspørsmålet knyttet til dette førte informantene inn på temaer som sviktende tillit og forebygging, mindre tilstedeværelse og mangelfull lokal forankring. Informantene er samstemte i at nedleggelsene er en del av en sentraliserende tendens, og flere føler seg nedprioritert og glemt til fordel for byene. Angående forskningsspørsmålet knyttet til stedets attraktivitet er det derimot lite som tyder på at denne tryggheten er grunnleggende for innbyggernes syn på stedet. De erfarer ikke at bostedets attraktivitet er endret for verken dem eller eventuelle tilflyttere på grunn av nedleggelsen. Ut i fra funnene ser kvaliteter som godt naboskap, natur, ro og frihet ut til å være upåvirket, noe som tilsynelatende veier tungt for innbyggernes opplevelse av stedets attraktivitet.

Forord

Det kjennes både befriende og vemodig å taste inn disse siste ordene. Selv om de blir stående som noen av de første i oppgaven, markerer de i realiteten slutten på både masteren og studietiden i Trondheim. Arbeidet med denne avhandlingen har vært givende, utmattende og særdeles lærerikt. Min personlige motivasjon for å undersøke og skrive om dette temaet var genuin nysgjerrighet på hvordan det står til med Norges rurale innbyggere etter nedleggelse av et lensmannskontor de har hatt i uminnelige tider. Å få komme inn i deres hjem og bli tilbudt kaffe, kaker og deres tanker var rørende. Det ga meg også arbeidslyst og vilje til å presentere et stykke arbeid som informantene kunne kjenne seg igjen i, og forhåpentligvis gi de følelsen av å ha blitt hørt.

Ved veis ende kryr det av folk som fortjener heder, ære og oppmerksomhet. Først ønsker jeg å takke min veileder Frode Flemsæter som til tross for travel hverdag har tilpasset seg mine behov for idemyldring, støtte og tilbakemelding underveis. Ditt engasjement for temaet har vært viktig drivstoff i en lang prosess.

Takk til mine nøkler som unnlates å nevnes med navn. Dere ga meg tilgang til uvurderlige informanter som må takkes i sær for sin åpenhet og vilje til å dele. Jeg er dypt takknemlig for deres refleksjoner, som er selve bærebjelken i oppgaven. I tillegg vil jeg takke Orakeltjenesten ved NTNU for trofast og iherdig innsats gjennom mange år, især under de to siste kollapsene både Endnote og undertegnede hadde.

En hjertelig takk sendes også til mine hverdagsheltinner på lektorstudiet. Dere har stått stødig med meg i både storm og solskinn gjennom de siste fem årene, og sammen er vi nå i mål. Stor applaus utløses også for Tale Buan Dahlen og Sondre Sævareid som stadig holder ut med meg og løfter meg opp. Og sist, men ikke minst, takk til resten av familien og venner som har bidratt med korrekturlesing, fôring, tålmodighet, heiarop, påske med pult, vin, godord og gnist. Dere løfter både denne oppgaven og mitt liv.

Guro Buan Dahlen
Stavanger, mai 2019

INNHOOLD

ABSTRACT	I
SAMMENDRAG.....	III
FORORD	V
FIGURLISTE.....	IX
TABELLISTE.....	IX
1. INTRODUKSJON.....	1
1.1. INNLEDNING OG PROBLEMSTILLING	1
1.2. OPPGAVERS OPPBYGNING	2
2. BAKGRUNN	3
2.1. NÆRPOLITIREFORMEN	3
2.2. NEDLEGGELSENE	3
3. ANALYTISK RAMMEVERK	7
3.1. TRYGGHET	7
3.1.1. <i>Begrepet trygghet</i>	7
3.1.2. <i>Å etablere trygghet</i>	8
3.2. STEDSTEORI	10
3.2.1. <i>Stedsbegrepet</i>	10
3.2.2. <i>Sted og identitet</i>	12
3.2.3. <i>Stedstilknytning</i>	13
3.2.4. <i>Kvalitetene som påvirker flyttestrømmen</i>	14
3.3. SENTRALISERING	15
3.3.1. <i>Politiet og sentralisering</i>	17
4. METODE.....	19
4.1. DET KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJUET	19
4.2. DATAINNSAMLINGEN.....	20
4.2.1. <i>Utvalg og rekruttering</i>	20
4.2.2. <i>Intervjuguide</i>	23
4.2.3. <i>Gjennomføring</i>	24
4.3. ETTERARBEID.....	25
4.3.1. <i>Transkribering</i>	25
4.3.2. <i>Koding og analyse</i>	25
4.4. ETIKK	26

4.4.1.	<i>Samtykke og konfidensialitet</i>	26
4.4.2.	<i>Maktforhold</i>	27
4.4.3.	<i>Kvalitetssikring: Pålitelighet, overførbarhet og validitet</i>	28
4.5.	KRITISKE REFLEKSJONER.....	30
5.	EMPIRISKE FUNN OG DISKUSJON	31
5.1.	OPPLEVELSEN AV TRYGGHET.....	31
5.1.1.	<i>Tillit</i>	31
5.1.2.	<i>Forebygging</i>	34
5.1.3.	<i>Kriminalitet</i>	41
5.1.4.	<i>Reaksjoner og personlighet</i>	45
5.1.5.	<i>Informasjon</i>	47
5.2.	STEDETS ATTRAKTIVITET.....	49
5.2.1.	<i>Bostedets kvaliteter</i>	49
5.2.2.	<i>Fremtiden</i>	51
6.	KONKLUSJON	55
6.1.	VEIEN VIDERE.....	57
	LITTERATUR	63

VEDLEGG

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Samtykkeskjema

Figurliste

Figur 1: Kart over lokale strukturendringer i Trøndelag politidistrikt.....5

Tabelliste

Tabell 1: Oversikt over informantene.22

1. INTRODUKSJON

1.1. Innledning og problemstilling

Distrikts-Norge har alltid ligget mitt hjerte nært. Jeg er født og nokså oppvokst i ei lita, men særs levende grend i Trøndelag. I løpet av min levetid har vi mistet vårt postnummer og vår lokalbutikk, men ikke vår kjærlighet for stedet og fellesskapet der. Lensmannskontor har vi aldri hatt, men reaksjonene på nedleggelsene andre steder i landet nådde avisene og sosiale medier i så stor grad at jeg ble nysgjerrig. Min oppvekst på bygda kan beskrives som sitrende av trygghetsfølelse, med frihet til å boltre meg hvor hen jeg ville. Jeg kan ikke erindre og noen gang ha fryktet for sikkerheten eller ofret kriminalitet en eneste tanke. Bildene som tegnes i media i forbindelse med nærpolitireformen er derimot bygdeværing som i stor grad nå gjør det. Av den grunn vokste det for meg frem et ønske om å finne ut hvordan det står til med stedene som nå står uten det lensmannskontoret de har hatt i mange år. Jeg fikk lyst til å undersøke hva innbyggerne føler og tenker om deres egen trygghet, og hvordan de vurderer nedleggelsenes innflytelse på bostedet og dets kvaliteter. Kvale og Brinkmann (2015, s. 18) stiller det noe retoriske spørsmålet: «*Hvis du vil vite hvordan folk oppfatter verden og livet sitt, hvorfor ikke spørre dem?*». I denne oppgaven er utgangspunktet en nysgjerrighet for og et ønske om å vite hvordan Distrikts-Norges innbyggere oppfatter den delen av verden de kaller hjemsted etter nedleggelsen av deres lokale lensmannskontor. Jeg har derfor dratt ut og snakket med dem, med mål om å undersøke følgene av de omfattende omstruktureringene igangsatt i det norske politiet. Oppgaven sikter å svare på følgende to forskningsspørsmål:

- *Hvordan har nedleggelsene av lensmannskontorer påvirket innbyggernes opplevelse av trygghet?*
- *Hvordan har nedleggelsene av lensmannskontorer påvirket innbyggernes syn på stedets attraktivitet?*

De to forskningsspørsmålene gir analyse og diskusjon av empirien en naturlig todelt struktur. Oppgaven har en overordnet målsetning om å undersøke konsekvensene nedleggelsene har for innbyggerne, særlig knyttet til deres følelser for og opplevelse av bostedet sitt. For å undersøke og belyse dette blir det sett nærmere på deres tanker omkring stedets fortid, nåtid og fremtid. Essensielle begreper i oppgaven er trygghet, sted og sentralisering, som i tilknytning til analysering av de empiriske funnene blir benyttet til å drøfte problemstillingen.

1.2. Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i seks kapitler. I dette kapitlet er oppgavens problemstilling og bakgrunn for valg av tema blitt introdusert. I kapittel to følger en kort presentasjon av politireformen og tilhørende nedleggelse av lensmannskontorer rundt om i landet, som tydeliggjør hvorfor denne problemstillingen er aktuell. I kapittel tre blir oppgavens analytiske rammeverk redegjort for gjennom tidligere forskning og teoretisk litteratur. Her legges det vekt på begrepene trygghet, sted og sentralisering. I kapittel fire presenteres og drøftes den metodiske delen av studien, strukturert under hovedtemaene «det kvalitative forskningsintervjuet», datainnsamling, etterarbeid, etikk, og metodiske betraktninger. Videre følger kapittel fem hvor de empiriske funnene belyses gjennom presentasjon av datamaterialet og diskusjon hvor det teori trekkes inn. Problemstillingen legger opp til en todelt struktur på diskusjonen. Den første delen tar for seg funnene tydeligst knyttet til forskningsspørsmålet vedrørende følelser og trygghet, mens den andre fokuserer på forskningsspørsmålet som dreier seg mer om stedets attraktivitet. Oppgaven avrundes med et konkluderende kapittel seks, hvor trådende nøstes sammen og oppsummeres i henhold til problemstillingen. I tillegg gis noen betraktninger for videre arbeid.

2. BAKGRUNN

2.1. Nærpolitireformen

I 2015 vedtok Stortinget en ny politireform kalt “nærpolitireformen”, som både Høyre, Frp, KrF, Venstre og Arbeiderpartiet stilte seg bak (Regjeringen, 2015). Vedtaket kom som et resultat av vurderinger rundt det som skjedde under angrepene på regjeringskvartalet og AUFs sommerleir 22.juli 2011. Det ble nedsatt en kommisjon for dette arbeidet som blant annet konstaterte at politiets innsats den dagen hadde en rekke svakheter som førte til at den reelle muligheten for en raskere politiaksjon forsvant. I rapporten slås det også fast at norsk politi preges av uvisshet, og at det er behov for å styre politiressursene mer aktivt. I 2012 la kommisjonen frem en rekke anbefalinger for hva de mente politiet burde fokusere på videre (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Blant annet gjaldt dette forsterkning av politiets operative virksomhet, tydeligere krav til responstid og et Politidirektorat som tar mer ansvar for å effektivisere og samordne slik at organisering på distriktsnivå og lokalt nivå er tilstrekkelig robust (NOU 2012:14).

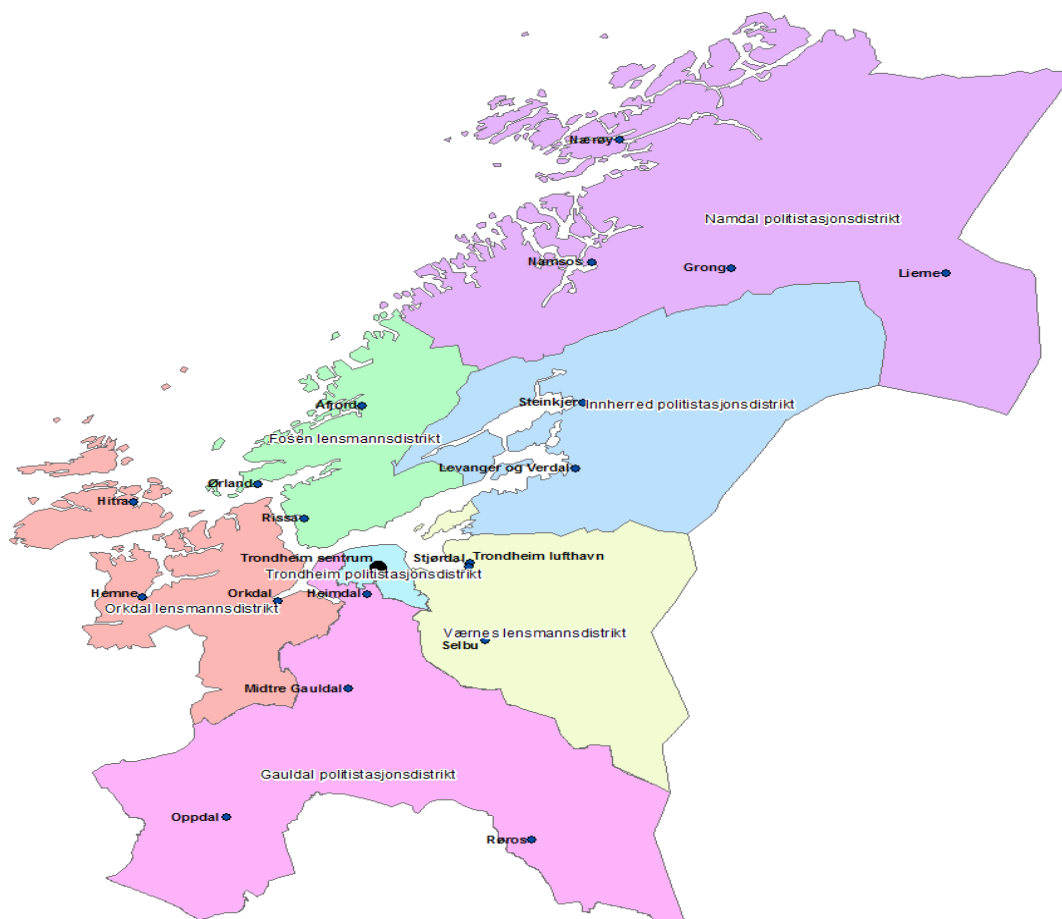
Innføringen av en reform i Norge ble begrunnet med behovet for et politi som kunne være i stand til å møte fremtidens kompliserte, alvorlige og grenseoverskridende kriminalitet. Dette kommer tydelig frem i sentrale dokumenter som for eksempel NOU 2013:9 (Politianalysen) og Proposisjon 61 LS omhandlende nærpolitireformen (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Da Stortinget vedtok iverksettelse av reformen 10. juni 2015 besluttet de at den skulle igangsettes fra og med 1. januar 2016, med en gjennomføringsfase frem til og med år 2020. Det overordnede målet ble formulert som følger: «*å skape et nærpolti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og sikre innbyggernes trygghet*» (Innst. 306 S (2014–2015), 2015, s. 43). Nærpolitireformen skulle omstrukturere politiet for å gjøre dem til en mer handlekraftig og moderne organisasjon som lykkes bedre når det gjelder forebygging og bekjempelse av kriminalitet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015).

2.2. Nedleggelsene

Politidirektoratet understreker at det med «*effektivisering av politidistriktenes lokale struktur menes inndeling i lensmanns- og politistasjonsdistrikter, og endring i tjenestesteder (kontor)*» (Politidirektoratet, 2017, s. 3). Justis- og beredskapsdepartementet ga politidirektoratet fullmakt til å avgjøre hvordan den fremtidige inndelingen av lensmanns- og politidistrikter skulle se ut. Det vil si at de fikk bestemme hvilke lensmannskontorer som fikk bestå, og

hvilke som skulle legges ned (Politidirektoratet, 2017). De store forskjellene mellom politidistriktenes størrelse, volum og kriminalitetsomfang var bakgrunnen for forslaget om å gå fra 27 til 12 politidistrikt (Regjeringen.no, 2018). Spesifikk reduksjon i antall tjenestesteder ble ikke fastslått i den første proposisjonen, men Politianalyseutvalgets anbefaling om å gå fra 354 (per juni 2015) til 203 er inkludert i proposisjonen (Politianalyseutvalget NOU 2013:9, 2013). Politidirektoratet vedtok i de endelige beslutningene at antall tjenestesteder i landet vil være 221 etter reformen (Politidirektoratet, 2017). Det er småstedene i landet som i størst grad rammes av nedleggelsene. Dette kan leses ut i fra det gjennomsnittlige folketallet i kommunene der tjenestesteder blir nedlagt, som ligger på rundt 4500 innbyggere. Stillinger som forsvinner er beregnet til å gjelde i overkant av 500 ansatte som har jobbet eller jobber på de nedlagte eller planlagt nedlagte lensmannskontorene (Politidirektoratet, 2017).

Fra 1. januar 2016 var antallet politidistrikt redusert fra 27 til 12, i samsvar med det originale forslaget (Regjeringen.no, 2018). Omstruktureringen av tjenestesteder er fortsatt under arbeid, men vil ved slutføring ha resultert i 119 færre lensmannskontor fordelt over hele landet (Politidirektoratet, 2017). For denne oppgaven er det relevant å trekke frem de endelige endringene som er gjort i Trøndelag politidistrikt. Politidistriktet besto av 38 lensmanns- og politistasjonsdistrikter, med 40 tjenestesteder. Nærpolitireformen omstrukturerte disse slik at Trøndelag politidistrikt i dag består av syv politistasjons- eller lensmannsdistrikt, med 20 tjenestesteder (Politidirektoratet, 2017). Lensmannskontorene som allerede er, eller er i ferd med å avvikles, er Bindal, Vikna, Leka, Overhalla, Namdalseid, Flatanger, Bjørnør, Leksvik og Inderøy, Snåsa, Levanger, Frøya, Verran, Frosta, Meråker, Malvik, Rennebu, Klæbu, Melhus, Holtålen, Skaun og Meldal. Trøndelags kart over politidistrikter og tjenestesteder endres dermed betraktelig (se figur 1).

Figur 1: Kart over lokale strukturendringer i Trøndelag politidistrikt (Politidirektoratet, 2017)

I praksis vil dette si at politistyrken sentraliseres, noe som er en fellesnevner for politireformene både i Norge, Danmark og Sverige (Holmberg, 2014). Ordet sentralisering brukes i flere av høringsuttalelsene som betegnelsen på det nærpelitireformen blir sett på som. Flere av de som uttaler seg i høringene frykter at konsekvensene vil være negative for Distrikts-Norge, mens andre er positive til å legge om ressursbruken (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). En rapport utarbeidet tidlig i innføringsprosessen av nærpelitireformen støtter det høringsuttalelsene tyder på: at reformen med tilhørende nedleggelse av lensmannskontor hadde gitt blandede reaksjoner (Renå, Læg Reid, Aars & Glomseth, 2016).

For å kunne svare på problemstillingen er det blitt foretatt intervjuer på to ulike steder i Trøndelag. Med formål om å bevare informantenes anonymitet har det blitt tatt en avgjørelse på å ikke avsløre spesifikt hvilke steder dette er. Det er likevel relevant med en kortfattet bakgrunnsinformasjon om de to studieområdene. På begge stedene ble det lokale lensmannskontoret lagt ned vinteren 2018. Det vil si at informantene hadde levd med den nye

situasjonen i underkant av et år da intervjuene fant sted. På det tidspunktet var det også helt nylig ansatt en politikontakt på hvert sted. Begge studieområdene har omtrent en times avstand til det nye lensmannskontoret de tilhører, men det er verdt å nevne at det er store forskjeller i veikvalitet og vane for å kjøre denne veien. Det ene stedet har vesentlig dårligere veiforhold til nærmeste lensmannskontor, preget av mye tungtransport, smale veier og ulykker. Veien til det andre studieområdets sitt nye lensmannskontor er velholdt og innbyggerne ga uttrykk for at de er vant til å kjøre på denne veien. Når det gjelder innbyggertall har det ene studieområdet vesentlig færre innbyggere enn det andre studieområdet. Informasjon utover det er verken viktig for å kunne svare på oppgavens problemstilling, ei heller hensiktsmessig med tanke på anonymisering.

3. ANALYTISK RAMMEVERK

I dette kapittelet vil det ved hjelp av teori, tidligere forskning og bakgrunns litteratur presenteres og redegjøres for nøkkelbegreper knyttet til oppgavens tematikk. For å kunne diskutere problemstillingen som tar for seg innbyggers følelser og syn på bosted etter nedleggelsene har jeg valgt å legge vekt på de tre begrepene trygghet, sted og sentralisering. Innledningsvis presenteres trygghet, både som et begrep, og hvordan det kan skapes. Dette legger grunnlaget for å kunne diskutere forskningsspørsmålet som er knyttet til følelser og trygghet. Videre redegjøres det for ulike forståelser av stedsbegrepet, før det blir fokusert på hvordan identitet, tilknytning og ønsker for livet kan sees i sammenheng med sted. Avslutningsvis retter jeg fokuset på sentralisering, og ser nærmere på hva det er, drivkreftene bak, samt hvilken rolle politiet har og kan ha i tilknytning til denne tendensen. Dette brukes i stor grad til å analysere og drøfte funnene som kobles til forskningsspørsmålet omhandlende innbyggernes syn på stedets attraktivitet etter nedleggelsen.

3.1. Trygghet

Politiet er den samfunnsinstitusjonen som ansvarliggjøres mest eksplisitt for allmenhetens trygghet. Både deres evne til å faktisk redusere lovbrudd og deres symbolske rolle som garantister for at vi lever i en rettstat er viktig for folks opplevelse av trygghet, viser undersøkelser utført av Politihøgskolen vedrørende trygghet i lokalsamfunnet (Aas, Runhovde, Strype & Bjørgo, 2010). Da politiroллеutvalget la frem sin rapport i 1981 ble uttrykket «nærpoliti» brukt som en betegnelse på den type politi de anbefalte for Norge (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). De formulerte flere grunnprinsipper for norsk politi, som blant annet dreide seg om å bevare den desentraliserte organiseringen, virke i samspill med befolkningen og være integrert i lokalsamfunnet. I Proposisjon 61 LS utgitt i 2015 understreker Stortinget at dette fortsatt er viktige faktorer, fordi det er ønskelig å bevare den tradisjonelt sterke tilliten mellom innbyggere og politi. Det understrekes: «*Den (tilliten) må det tas godt vare på. Med tillit i befolkningen har politiet større muligheter for å lykkes i kriminalitetsbekjempelsen og i det øvrige trygghetsskapende arbeidet. For den enkelte av oss betyr det et bedre liv*» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 69).

3.1.1. Begrepet trygghet

En innbyggerundersøkelse gjennomført av politidirektoratet i 2009 avslørte at 94 % av Norges voksne befolkning i stor eller svært stor grad føler seg trygge både der de bor og når

de ferdes ute (Aas et al., 2010). Men hva ligger i det å være trygg? Begrepet er omfattende, med flere fasetter og dimensjoner. Det kan skilles mellom individuell og kollektiv trygghet, hvor sistnevnte dreier seg om større gruppers sikkerhet (Aas et al., 2010). Individuelt finnes det flere ulike måter å være trygg eller utrygg på. For eksempel kan god selvtillit gi en følelse av trygghet. En kan føle seg trygg ved ferdsel ute fordi en stoler på egen evne til å forsvare seg, eller det kan føles trygt å kjenne seg orientert om vesentlige forhold i nærmiljøet (Aas et al., 2010). I denne oppgaven er det relevant å bruke Hylland Eriksen (2006) sin måte å sirkle inn begrepet. Han viser til dets motsatser, hvor utrygghet er en opplagthet. I tillegg nevnes usikkerhet, risiko og sårbarhet. Et ord som ofte sees som synonymt med trygghet er sikkerhet, det vil si å være sikret fra truende farer. En annen faktor som er viktig å ha i mente er at trygghet er personavhengig. Det er stor forskjell på hvilken grad av usikkerhet som tolereres før mennesker føler på utrygghet. Her spiller blant annet personlighet, kjønn, alder og erfaringer inn. Det er også viktig å skille mellom objektiv, reell utrygghet og subjektiv, opplevd utrygghet. Noen kan kjenne seg trygge når de i realiteten ikke er det, mens andre bekymrer seg for usannsynlige farer som for eksempel å styrte med et fly (Aas et al., 2010).

3.1.2. Å etablere trygghet

Arbeidet med å skape trygghet dreier seg både om å fysisk hindre lovbrudd slik at den faktiske tryggheten styrkes, og å påvirke folks subjektive opplevelse av trygghet (Aas et al., 2010). Fremgangsmåtene for å lykkes med dette er mangfoldige og overlappende. For å endre menneskers opplevde trygghet er opplysning og informasjon sentrale verktøy. Forskning viser at misforståelser og overdrivelser tegnet av for eksempel lokalavisen har sterk påvirkningskraft når det gjelder spredning av utrygghet (Aas et al., 2010). I tillegg er tillit, som nevnt innledningsvis i delkapittelet, en viktig faktor for trygghetsskapelse, men også for den faktiske tryggheten. Ifølge Balvig, Holmberg og Højlund Nielsen (2011) vil konsekvensene av at befolkningen mister tillit til politiet true deres operasjonelle nivå, øke risikoen for såkalte parallellsamfunn hvor politiet har liten kontroll og respekt, samt true demokratiet. De trekker særlig frem to forhold befolkningen vektlegger i sine beskrivelser av tillit. Det første dreier seg om at befolkningen stoler på at politiet ikke vil misbruke makten de sitter med, og det andre handler om forventning om at de ikke er korrupte, men åpne, ærlige og rettferdige. Rapporten med den noe pompøse tittelen «Verdens beste politi» (2011) trekker også frem befolkningens forventninger om effektivitet når det gjelder å forebygge og oppklare kriminalitet og uorden som viktig for tillit.

Et noe mer omdiskutert grep for å øke innbyggernes opplevde og faktiske trygghet er patruljering i gatene. Historisk sett har økning av kriminalitet sett ut til å resultere i økt frykt for kriminalitet også (Innes, 2004). Fra 1990 kunne man derimot se at selv om graden av kriminelle handlinger sank i USA og Europa, dalte ikke frykten for dem i like stor grad. Dette tilsier at det ikke er en direkte sammenheng mellom graden av kriminalitet, politiaktivitet og frykten for at noe galt skal skje (Innes, 2004). Den amerikanske psykologen Charles Bahn (1974) var den første til å skrive om betryggende politiarbeid, som fokuserer på å berolige befolkningen ved å tegne et positivt bilde av politiet som dyktige i sin jobb. Han vektla politipatruljering som særlig viktig for den subjektive tryggheten en innbygger har. Patruljering har ifølge ham en dobbel effekt ved at politiet er tilstede om det skulle skje en kriminell handling, i tillegg til at det oppleves betryggende å se dem. Dette støttes av flere, blant annet Innes (2004) som understreker at synlig politi er en vesentlig ingrediens for hvordan befolkningen vurderer politiet. Resultatene etter politireformen i Danmark viser også at synlig politi har en trygghetsskapende effekt, da de som hadde sett politiet ved sitt hjem den siste uken var mindre redd for eksempel innbrudd, enn de som ikke hadde sett politiet i nærheten var (Balvig et al., 2011). Det er i midlertidig viktig å merke seg at patruljering også kan knyttes til utrygghet. Et synlig politi kan i noen tilfeller gi følelsen av at området er utrygt, særlig om tilstedeværelsen er uventet (Aas et al., 2010). Andre undersøkelser igjen viser at patruljering ikke har noen reell påvirkning verken på faktisk eller opplevd trygghet (Kelling, Pate, Dieckman & Brown, 1974).

I politiloven § 1 fastslås det at «*politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettsikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig*» (Politiloven, 1995). Forebygging beskrives også i § 2 i den alminnelige tjenesteinstruks for politiet, som understreker at politiet i ethvert tilfelle gjør best nytte for seg ved å på forhånd hindre lovbrudd eller ordensforstyrrelser (Politiinstruksen, 1990). Begrepet forebygging, bestående av ordene «før» og «bygge», kan defineres som å være i forkant og forhindre noe negativt i å skje. Dette kan dreie seg om alt fra psykiske og fysiske lidelser, til trafikkulykker (Lie, 2011). Hvis politiet lykkes i sitt forebyggende arbeid vil det dermed kunne sees som en måte å skape både faktisk og opplevd trygghet for befolkningen.

Det er flere som mener at vellykket forebygging krever et politi som er lokalt forankret. Å sikre et tilgjengelig og tilstedeværende politi med lokal forankring er også et av de sentrale

målene med politireformen (Direktoratet for forvaltning og IKT, 2017). Det ble gjort enda tydeligere da justiskomiteen i 2015 sluttet seg til Proposisjon 61 LS i all vesentlighet, men spesifiserte at politiet måtte beholde sin lokale forankring, ha tett kontakt med nærmiljøene og samarbeide godt med kommunale myndigheter (Justiskomiteen, 2014-2015). Dette er politiet også pålagt gjennom politiloven § 2 nr. 6, som fastslår at de må samarbeide med andre etater for å forebygge mot kriminalitet. I politiinstruksen blir skoler og sosialmyndigheter nevnt i særstilling (Politiinstruksen, 1990). Resultatene etter evalueringen av politireformen i Danmark bekrefter at endringene har forårsaket en reduksjon i politiets lokale tilknytning og tilgjengelighet både når det gjelder patruljer og det lokale politiet. Særlig i de mer perifere områdene opplever flere politiet som mindre synlig og vanskeligere å få tak i. De oppleves også som mindre proaktive, og mer som «brannslukkere». Under arbeidet med rapporten ble flere politifolk intervjuet om hva de tenkte om verdien av lokalkunnskap. Flere trakk frem at lokalkunnskap kunne sammenlignes med å være godt forberedt og at det på grunn av allerede tillært kunnskap og mer samarbeidsvillige folk ofte gjorde det enklere å løse saker. Samtidig ble det også påpekt at å være lokalkjent kan ha sine ulemper, for eksempel hvis de havnet i en rollekonflikt hvor de er venn, men må opptre som politi (Balvig et al., 2011).

Om politiet lykkes i å skape en faktisk og subjektiv trygghet, kan dette påvirke folks tilknytning til bostedet sitt (Aure, Nygaard & Wiborg, 2015). Stedstilknytning spiller inn på menneskers utvikling av identitet (Dale & Berg, 2013), som siden 1990-tallet har vært et sentralt begrep innenfor forskning på hvorfor folk flytter eller blir boende (Fosso, 2004). Videre vil det derfor fokuseres på hva som ligger i begrepet sted, samt hvordan identitet, stedstilknytning og ønsker for livet kan knyttes til menneskers syn på og valg av bosted.

3.2. Stedsteori

3.2.1. Stedsbegrepet

Astronomene har himmelen, historikerne har tid. For geografene står sted frem som ekvivalenten. Det er et viktig begrep som gjennom historien har blitt fremstilt og fremdeles fremstår som både hverdagslig og komplekst (Seamon & Sowers, 2008). I dagligtale brukes det abstrakte uttrykk som «å dra av sted» eller «ut i fra mitt ståsted», mens det som faglig begrep kan anvendes for å avgrense bestemte geografiske områder (Berg & Dale, 2004, s. 39). Det eksisterer ikke en allment akseptert definisjon av hva et sted er, så videre vil det bli presentert ulike syn på begrepet.

Frem til 1970-tallet ble sted knyttet til noe abstrakt og filosofisk. Innenfor geografien regjerte et ensidig syn på sted kun som et rom eller en lokalisering (Berg & Dale, 2004, s. 40) På 70-tallet uttrykte flere humanistiske geografer at dette var en utilstrekkelig forståelse av begrepet, og startet en teoretisering av det (Seamon & Sowers, 2008, s. 43). Geografer som Yi-Fu Tuan og Edward Relph kom med betydningsfulle bidrag og brakte det menneskelige aspektet inn i bildet (Berg & Dale, 2004, s. 40). I boken «Place and Placelessness» presiserer Relph (1976) at steder ikke bare er fysiske rom, men også er formet av menneskers egne erfaringer og opplevelser av stedet. Humanistisk geografi så på steder som nært knyttet til våre opplevelser på et dypere plan. Det vil ikke si at vi skal glemme dets fysiske uttrykk, men at det er viktig å inkludere det mentale (Cresswell, 1996). I denne forståelsen må et sted betraktes både i lys av det fysiske og som et resultat av menneskers opplevelser av stedet. Dette utdypes gjennom Tuan (1977) sitt syn. Ifølge ham blir steder skapt av erfaringene våre, som både involverer følelser og tanker. Det er menneskers forhold til et område som er avgjørende for skapelsen av et sted. Et av Tuans viktigste bidrag til geografien var hans tydelige separering av «space» og «place», på norsk oversatt til rom og sted. I boken fra 1977 skrev han at det er når mennesker lærer å kjenne et rom og begynner å legge verdi i det, at rommet går over til å være et sted (Cresswell, 2008).

Interessen for stedsbegrepet økte stadig utover 1980-tallet, og flere forståelser så dagens lys. Agnew (1987) kom med en hensiktsmessig systematisering hvor han presenterer tre hovedforståelser av sted. De ulike forståelsene blir ofte feilaktig tatt for å være konkurrerende, til tross for Agnews understrekninger om at de bør sees som komplementære. Det som kan sies å være den tradisjonelle forståelsen er å betrakte et spesifikt fysisk område som en *lokalisering* i det geografiske rom, hvor relasjonen mellom et sted og andre steder står i fokus (Berg & Dale, 2004, s. 41). Agnews andre forståelse er å se på sted som en opplevelse, a *sense of place*, i samsvar med det Tuan (1977) og Relph (1976) uttrykte på 70-tallet. Innenfor denne tradisjonen vektlegges den indre, subjektive opplevelsen mennesket har av et sted. Det vil si at det ikke er stedet selv som er i fokus, men hvordan det oppfattes og tolkes av folk. Ifølge Agnew (1987) er det nødvendig å benytte seg av fortolkende, kvalitative metoder for å fange opp disse opplevelsene. Den siste av de tre forståelsene av sted kalles *locale*, og er definert av Anthony Giddens (1984). Et sted kan forstås som en møteplass, der hvor mennesker krysser hverandres liv med sine rutinepregede aktiviteter. Eksempler er et bysentrum eller et universitet. Med denne forståelsen ser man på sted som formet av sosiale

praksiser, samtidig som det romlige også spiller inn. Slik kan det beskrives som en intersubjektiv, kontekstuell forståelse av begrepet sted (Berg & Dale, 2004).

Doreen Massey (1994) trådte på 90-tallet inn i rekken av viktige personer for stedsbegrepets utvikling, der hun la vekt på det relasjonelle. Mellom steder og mennesker er det ifølge henne flytende relasjoner og interaksjoner, noe som betyr at et sted stadig er i endring. Mennesker og steder utvikler identiteter i samspill med hverandre, noe som skaper en gjensidig avhengighet (Berg & Dale, 2004). I tillegg til den gjensidige påvirkningen vil forholdet mellom menneske og sted påvirkes av moderniserings- og globaliseringsprosesser (Giddens, 1990). Disse prosessene endrer rammebetingelsene for folks liv og påvirker deres levesett, noe som videre forandrer stedet (Berg, Dale, Lysgård & Löfgren, 2004).

3.2.2. Sted og identitet

Studier omhandlende årsaker til flyttestrømninger har tradisjonelt fokusert på økonomiske prinsipper og eksterne forklaringer (Little, 2002). Analyseringen av flytting i utkantene har siden 1990-tallet utvidet seg, og inkluderer nå nyere begreper og diskurser som i stor grad fokuserer på subjektforståelse. Begreper som livsfaser, livsstil, mening og identitet, har stått frem som sentrale (Fosso, 2004). Boyle og Halfacree (1998) trekker linjer mellom menneskers biografier og flytting, noe Fosso (2004) tolker som at menneskers identitet er viktig å undersøke når det gjelder flytting. I tillegg påpeker hun at menneskers erfaringer fra fortid og nåtid, samt tanker om fremtid, er en viktig brikke for å forstå flyttestrømninger.

Identitet kan sees som et uttrykk for vår personlighet, ifølge Fosso (2004). Personlighet handler om de delene av oss som vi selv erkjenner, reflekterer rundt og kommuniserer til de som omgir oss (Giddens, 1991; Gullestad, 1989). Men identitet handler også om søken etter fellesskap og mening sikret gjennom samhandling og relasjon til andre (Jenkins, 1996). Mennesker har et iboende ønske om å identifisere seg som lik noen og ulik andre, og samtidig få bekreftelse på at sin egen selvforståelse stemmer overens med andres syn. Dette er en viktig del av prosessen for å finne ut hvem vi er og hvem vi ikke er. Slik sett kan identitetsutvikling sees som et sosialt konstruert fenomen (Fosso, 2004). Relph (1976) knytter dannelsen av menneskers identitet til vår forståelse av sted. Han fremhever at det er et skille mellom «*identity of place*» og «*identity with place*». Førstnevnte legger vekt på identifisering av stedets egenart, hva som skiller det fra andre steder. Denne vedvarende stedsidentiteten beskrives med tre grunnelementer: den fysiske konteksten, aktiviteter og hendelser der, samt

meninger og oppfatninger som formes gjennom erfaringer med stedet. *Identity with place* dreier seg om enkeltindividers og grupperes følelse av tilknytning til et sted (Relph, 1976).

I likhet med de humanistiske geografene som fikk større spillerom på 70-tallet, legger Dale og Berg (2013) vekt på den tette relasjonen mellom mennesker og steder i sin forståelse av stedsidentitet. Med perspektivet «*identity with place*» inngår Relph (1976) sitt fokus på tilknytning til stedet, men det handler også om å identifisere seg med det. Oppvekststed er for eksempel ofte en viktig del av vår identitetsutvikling, hvor minner og erfaringer fra barndomsplassen påvirker hvem vi er og blir. Følelsene som knyttes til steder spiller inn på et menneskes identitetsforståelse. Denne identiteten, samt menneskers ønskede livsstil, avgjør i økende grad valg av bosted (Dale & Berg, 2013).

3.2.3. Stedstilknytning

Tilknytning til steder er en viktig del av menneskers behov, og kan være avgjørende for om folk velger å flytte eller å bli boende (Dale & Berg, 2013). Stedstilknytning dreier seg om menneskers relasjon til steder, og påvirkes av sosiale relasjoner, steders miljø og naturforhold (Berg, 2016). Ifølge Lewicka (2011) handler det om en utvikling av sosiale og fysiske følelsesmessige bånd mellom mennesker og steder, hvor en av de viktigste påvirkende faktorene er lengden man har bodd på et sted. Dette støttes av Berg (2016), som understreker at etablering av stedstilknytning foregår over tid, hvor minner og livsfaser spiller store roller.

Stedstilknytning gir en trygghet- og sikkerhetsfølelse, som igjen er en viktig del av vår identitet (Dale & Berg, 2013). Som nevnt i slutten av delkapittel 3.1. gjelder dette også motsatt vei, fordi følelsen av at et sted er trygt og godt bidrar til å utvikle stedstilknytning. Det gjør også trivsel og nærhet til natur (Aure et al., 2015). Dette samsvarer med Vestby (2015) sin forklaring på stedstilknytning, som vektlegger følelsene av emosjonell og symbolsk tilhørighet til en bestemt type landskap eller natur. Hun argumenterer for at det er en av tre hoveddimensjoner ved stedsfølelser. De to andre dreier seg om fysiske omgivelser og det bygde miljøet, samt sosiale og kulturelle forhold. Disse tre dimensjonene danner grunnlaget for menneskers stedstilknytning og stedsidentitet (Vestby, 2015).

Hvilken betydning tilknytning til et sted og hva et sted betyr for mennesker har lenge vært gjenstand for diskusjon (Lewicka, 2011). Tuan (1977) og Relph (1976) sine syn på steder definerer dem ut i fra sin unike karakter, sine grenser og mulighet for avkobling. I den

globaliserte verdenen vi lever i i dag, som stadig oppleves som mer homogen, mister steder sin kulturelle særegenhet. Det skulle tilsi at steder og folks tilknytning til dem mistet sin betydning, men forskning viser at dette ikke er tilfelle. Til tross for stadig økende mobilitet og nye former for sosial interaksjon, har ikke steder mistet sin betydning, men tvert i mot økt sin posisjon som viktig for menneske (Lewicka, 2011).

3.2.4. Kvalitetene som påvirker flyttestrømmen

Økt velstand, mobilitet og valgfrihet har i de senere årene lagt til rette for at mennesker vektlegger forholdet til sted og miljø når de velger bosted (Aure, Langset & Sørli, 2011). Valget har sosial og kulturell relevans for hvordan hverdagen blir. Det kan også sees som en indikasjon på hva slags liv mennesker ønsker å leve (Smith, Finney, Halfacree & Walford, 2015). I dag står idealer om «det gode liv» sterkt, og etterstrebes blant annet gjennom valg av bosted (Sørli, Aure & Langset, 2012). Ved valget om å bo i rurale strøk er den mest fremtredende grunnen søken etter den rurale idyll (Benson, 2011). Rurale strøk knyttes ofte til mulighet for å føre en sunn livsstil i grønne omgivelser, hvor barn og unge har trygge oppvekstvilkår (van Dam, Heins & Berien, 2002). Mulighetene for å dyrke en aktiv livsstil øker med nærområder hvor fotturer, jakt, fiske og ski kan utøves. Slik blir rurale strøk ofte sett på som harmoniske og trygge arenaer hvor en sterk og frisk kropp kan ivaretas (Berg & Dale, 2004). Fosso (2004) påpeker at ungdommer fra rurale strøk ofte bærer på felles oppfatninger om barndom og bygdeidyll. De tette kontrollerbare nettverkene de vokste opp i representerte trygghet og forhindret samtidig fremvekst av kriminalitet, vold og narkotikamisbruk. Dette brukes som argument for å bli boende på oppvekststedet eller eventuelt å flytte tilbake etter studier (Fosso, 2004). Bygda som trofast forsørger av trygghet, fred og ro fremstår ifølge Villa (2000) som en etablert sannhet i den norske folkesjela.

Som nevnt tidligere har studering av flytteprosesser tradisjonelt fokusert på årsakssammenhenger og romlige konsekvenser, som for eksempel avfolkning. I dag blir det i betraktelig større grad tatt utgangspunkt i menneskers egne liv (Fosso, 2004). Den ønskede livsstil påvirker hvor man ønsker å bosette seg. Ifølge Karlsen og Lysgård (2002) kan grunnene til å velge å bo i rurale strøk deles inn i fire kategorier. Den første handler om fritid og boform der blant annet sosiale nettverk, god plass, mer tid, nærhet til natur, sikkerhet og trygghet blir sett på som viktige kvaliteter. Den andre er nærhet til familien og røttene sine. Tredje kategori dreier seg om privat økonomi, hvor for eksempel billigere boligpriser spiller

inn. Den fjerde og siste er karriere, hvor det skilles mellom de som flytter for å realisere en, og de som har jobber som ikke påvirkes av flyttingen (Karlsen & Lysgård, 2002).

3.3. Sentralisering

Utvikling og endring kan drives av krefter springende ut fra et lokalt miljø, og/eller utenfra (Onsager & Selstad, 2004). Sistnevnte kalles for eksogene krefter og kan simultant påvirke mange steder, på mange ulike måter. Slike prosesser kommer blant annet som et resultat av regionalpolitikk eller større strukturendringer når det gjelder sysselsetting, (Onsager & Selstad, 2004), hvor sentralisering kan sees som et eksempel (Foss, 2016). Siden etterkrigstiden og frem til nå har Norge opplevd en flyttestrøm kjennetegnet av sterk sentralisering (Lysgård, Ryntveit & Karlsen, 2000). Det finnes flere forståelser av hva som legges i begrepet, men denne oppgaven forholder seg til Langørgen (2007, s. 46) sin definisjon: *«en tendens til at en økende andel av befolkningen bor og arbeider i byer eller større byregioner, mens stadig færre bor og arbeider på landsbygda og i spredtbygde strøk»*. Han beskriver det som et makrofenomen skapt av en rekke avgjørelser foretatt av ulike aktører, eksempelvis arbeidstakere, bedrifter, studenter og politikere.

Sammenlignet med andre europeiske land kan Norge fortsatt beskrives som ruralt med aktive og levende distrikter (Lysgård et al., 2000). Sentraliseringen her har vært mindre dramatisk enn i andre, men likevel diskuteres den geografiske befolkningsbalansen i mye større grad her. Dette kan henge sammen med at rurale strøk, ofte kalt periferien, tradisjonelt har stått sterkt både i landets økonomi og politikk (Johansen, 2009). Ifølge Karlsen og Lysgård (2002) dreide Norges regionalpolitikk på 90-tallet fra et sterkt fokus på distriktene til å fokusere på «robuste regioner» og byer. Det var særlig tre utviklingstrekk der Norge fulgte EUs regionalpolitiske utvikling. For det første handlet det om et ønske om å oppnå en geografisk balanse mellom regioner. For det andre skulle ikke rurale områder lenger bli sett på som en problembase alene, men heller være en del av et regionalt plan hvor de urbane strøks utfordringer også ble inkludert. Det tredje utviklingstrekket dreide seg om at byer og tettsteder skulle ha status som motorer i utviklingen. Samtidig ble det lagt stadig økende vekt på en gjensidig avhengighet mellom by og land, mellom det urbane og det rurale. Karlsen og Lysgård (2002) stilte spørsmål til fortsettelsen, hvordan prioriteringene ville bli når den nye strukturen åpnet for argumenter for at rurale områder ikke skal prioriteres eller likestilles med problemer i mer sentrale strøk.

Det er ting i den utviklingen vi har beskrevet som tyder på at det tradisjonelt sterke fokuset på rurale småkommuner som har gitt disse kommunene en betydelig plass i den norske offentlige debatten, er i ferd med å skifte til fordel for regional balanse og bypolitikk (Karlsen & Lysgård, 2002)

Som nevnt tidligere, og som tall fra statistisk sentralbyrå bekrefter, har ikke sentraliseringen sakkett noe ned med disse førende utviklingstrekkene. I 2017 var det innenlandske flytteoverskuddet i de mest sentrale kommunene det fjerde største siden målingene startet i 1975. Det største flyttetapet finner man i de minst sentrale kommunene (SSB, 2018).

Tiltak som for eksempel næringsstøtte til landbruk og fiske, desentralisering av statlige arbeidsplasser og redusert inntektsskatt i Nord-Troms og Finnmark har blitt innført for å hindre sentralisering i Norge, men den store effekten har uteblitt. Dette kan tyde på at tiltakene ikke er effektive nok, og at drivkraften bak er så sterk at den vanskelig lar seg stoppe (Langørgen, 2007). Sentralisering har en omfattende påvirkning både på levesett og velferd. For individene som flytter må det kunne antas å være en nettogevinst, alternativet ville tilsagt at de forble i de rurale strøkene. Dette kan være seg bedre tilgang til relevante jobber, høyere lønnsnivå, bredere kulturtilbud, butikk- og restaurantutvalg og lignende. I fraflytningsområdene kan følger av flyttestrømmen være at det blir bedre plass, mindre forurensning og mer ro, som tradisjonelt er faktorer knyttet til livet på landsbygda. En annen konsekvens det er fare for at bygdene opplever er en forvitring av lokalmiljøet. Dette kan blant annet skje i form av mindre kontakt med venner og familie som har flyttet, redusert tilgang til nøkkelpersonell når det gjelder for eksempel gårdsdrifta, boligpriser som stuper, samt stengning av grendeskoler og butikker. Dette kan bidra til at sentraliseringen blir selvforsterkende (Langørgen, 2007).

Sentralisering kan som nevnt innledningsvis i dette delkapittelet sees som en eksogen kraft med lokale virkninger (Foss, 2016). Det er samtidig viktig å påpeke at steder ikke alene er prisgitt beslutninger utenfra. Steder er ikke en passiv marionett, fullstendig underlagt globaliseringskrefter. Steder har mulighet til å forme og påvirke sin egen fremtid i stor grad (Berg & Dale, 2004). De blir unike og får ulike muligheter og forutsetninger for utvikling ut i fra lokale forhold. Dette kalles endogene prosesser, som er et resultat av de ressursene som finnes lokalt (Onsager & Selstad, 2004). Eksempelvis kan lokalsamfunnenes egeninnsats påvirke flyttestrømmer ved å øke stedets attraktivitet. Nyere utviklingsteorier understreker

derfor at utvikling må sees som et resultat av et samspill mellom endogene og eksogene forhold (Damvad, 2013).

3.3.1. Politiet og sentralisering

Innledningsvis i oppgaven ble det nevnt at nedleggelsene av en rekke tjenestesteder har ført til en sentralisering av politistyrken (Holmberg, 2014). Dette står i kontrast til flere av idealene som tradisjonelt har stått sterkt når det gjelder utviklingen av norsk politi. I 1976 ble det gitt et mandat til Politirulleutvalget om å undersøke rollen og funksjonen norsk politi skulle ha i samfunnet (Høigård, 2011). Deres første rapport tegnet en politifilosofi bygget på idealer om et godt politi i et demokratisk samfunn (Politirulleutvalget NOU 1981:35), noe som ifølge Høigård (2011) skulle vise seg å prege den videre utviklingen. Hun trekker frem noen idealer som ble særlig viktige: integrering, som ifølge henne krever et lokalt forankret politi. Det er viktig at politiet kjenner befolkningen, fordi personlig kontakt skaper tillit. I tillegg gir nærhet politiet en dypere forståelse av lokalsamfunnet, som er viktig for å kunne forebygge og bekjempe kriminalitet. Et lokalpoliti gir større muligheter for å oppdage og løse ting på grasrotnivå før det eskalerer. Dette henger sammen med et annet ideal: desentralisering. Uten en desentralisert organisering vil ikke politiet klare å ha lokal forankring, og ivareta verdiene som rettferdighet eller likhet for alle innbyggere uansett bosted. Et annet ideal som har stått sterkt siden rapporten kom i 1981, er at politiet skal ha et sivilt preg, i motsetning til å opptre som en militærstyrke. For å opprettholde dette er det en stor fordel at politiets oppgaver ikke kun går ut på å slå ned på lovbrudd, men for eksempel inkluderer å bistå med tjenester, rådgivning og forebygging (Høigård, 2011).

De endringene som ble foreslått og er igangsatt i Norge er i tråd med de omstillingene som er gjennomført i Danmark (Politianalyseutvalget NOU 2013:9, 2013). Dette gjør resultatene fra deres reform relevant for Norge. Danmarks politireform ble innført allerede i 2007, og er evaluert i den store rapporten «Verdens beste Politi» (Balvig et al., 2011). I likhet med Norge har politikretsene i Danmark en hovedstasjon med tilhørende lokale- eller nærstasjoner. Forskjellen før og etter reformen er at en politikrets nå består av betraktelig større arealer, og at avstanden mellom senter – hovedstasjonen – og periferi har økt. Dette har blant annet ført til en senter-periferi problematikk, eksemplifisert i patruljedekningens tendens til å konsentreres i nærheten av senter fordi det sees som dårlig bruk av ressurser å ha patruljebiler der det erfaringsmessig skjer lite. På den annen side har ressursene i senter, som tidligere opplevdes som begrenset, nå økt slik at større oppgaver kan løses uten behov for ytterligere

forsterkninger (Balvig et al., 2011). Oppdraget med å evaluere nærpolitireformen i Norge er gitt til Direktoratet for forvaltning og IKT (heretter Difi), og foregår over en periode på fire år, med oppstart i 2016 (Direktoratet for forvaltning og IKT, 2017). Difi peker i likhet med forskerne bak «Verdens beste politi» på en iboende konflikt mellom senter og periferi, synlig i nærpolitireformens formål. Politianalysen som er bakgrunn for reformen vektlegger et spisset og effektivt aksjons- og beredskapspoliti, hvorimot politikerne vektlegger et tillitsvekkende nærpoliti. Mange opplever reformen som en sentraliseringsreform, hvor flere uttrykker bekymring for at den nye organiseringen vil gi mindre lokalkunnskap og mindre nærhet. De samme menneskene erkjenner samtidig at utviklingen krever mer spesialiserte kompetansemiljøer. Med begrensede ressurser resulterer dette i et spenningsforhold mellom behovet for et sterkt lokalpoliti og mer kompetent politi til å bekjempe for eksempel den økende graden av digital kriminalitet i mer sentrale strøk (Direktoratet for forvaltning og IKT, 2017).

I proposisjonen lagt frem av Stortinget i 2015 påpektes det at høringsinstansenes syn på å endre politiets struktur var delte. Riksadvokaten og Politidirektoratet mente det var behov for en reduksjon av antall politidistrikter. Mange andre, blant annet flere kommuner, uttrykte bekymring for manglende utredning av virkningene sentraliseringen ville få. I tillegg ønsket de tydeliggjøring rundt hvorvidt ressursene som skulle spares på å redusere antall tjenestesteder ville bli benyttet til forbedring av lokale polititjenester (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). I en fersk rapport kommer det frem at nesten 80 % av 4500 spurte politiansatte mener beredskapen i Norge er blitt dårligere eller er den samme som før reformen (Filstad & Karp, 2018). I tillegg oppgir 90 % at tilgjengeligheten for publikum til politiet har blitt dårligere eller er den samme som før reformen, og 80 % sier at politireformen ikke gir mening. Filstad og Karp (2018) understreker at vi fortsatt er inne i en implementeringsprosess, og de er derfor kritiske til å trekke ut effekter og resultater allerede nå. De nevnte resultatene benyttes isteden til å gi anbefalinger for å få reformen på rett spor. Det dreier seg blant annet om at politikerne må vedkjenne at reformen ikke er det navnet gir inntrykk av: en nærpolitireform. Utfallet er sentralisering, med sterkere og mer kunnskapsbaserte fagmiljøer sentralt, og mindre eller uendret tilgjengelighet i distriktene (Filstad & Karp, 2018). Holmberg (2014) kommenterer også denne uoverensstemmelsen, hvor reformens navn og uttalte mål om å øke politiets evne til å tjene og møte behovene til rurale innbyggere, ikke samsvarer med resultatet reformen har vist i Danmark, med lidende lokalpolititjenester som eksempel.

4. METODE

En metode er en fremgangsmåte og et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Ethvert middel som tjener dette formålet kan betegnes som en metode (Aubert, 1991). Det skilles ofte mellom kvalitative og kvantitative metoder, hvor en generell karakteristik av deres ulikheter vil være at førstnevnte fremhever innsikt og søker dypere forståelse, mens kvantitativ fremhever oversikt og søker forklaring (Tjora, 2017). Det er likevel viktig å påpeke at forskjellene og likhetene i realiteten er mer overlappende enn det beskrivelsene gir inntrykk av. Dette gjelder blant annet knyttet til ideen om at kvalitative metoder er mer subjektive enn kvantitative. Tolkningen av kvantitativ data vil for eksempel være avhengig av forskernes subjektive avgjørelser, og informantenes redegjørelser for deres holdninger til et spesifikt tema på et spørreskjema er også subjektivt (Mason, 2002; Tjora, 2017).

Mitt middel for å forstå hvordan innbyggerne har opplevd nedleggelsen av sitt lokale lensmannskontor har vært å gjennomføre intervjuer. Det vil si at jeg har benyttet meg av kvalitative metoder i den hensikt å produsere en kontekstuell forståelse av rik, nyansert og detaljert data. Kapittelet er videre delt i fem: først begrunnes valg av intervju som fremgangsmåte, deretter beskrives innsamlingsprosessen, før etterarbeidet med fokus på transkribering, koding og analysering redegjøres for. I neste del diskuteres forskningsetiske aspekter, inkludert informert samtykke og konfidensialitet, maktforhold og kvalitetssikring, før oppgavens metodedel avrundes med noen kritiske refleksjoner.

4.1. Det kvalitative forskningsintervjuet

Valget om å bruke intervju som metode ble tatt av flere grunner. Det er et middel som gir tilgang til kunnskap som andre metoder ikke kan. I tillegg kan forsker undersøke menneskers kompliserte opplevelser og motiver, og få innsikt i et mangfold av meninger og tanker (Dunn, 2016). Jeg ønsket et intervju som i størst mulig grad følte som en samtale hvor det var rom for informanten til å fortelle utbroderende. Derfor benyttet jeg meg av dybdeintervju, som ifølge Tjora (2017) har som mål å skape en tillitsfull atmosfære ved å stille åpne spørsmål og gi informanten god tid til å svare. I denne oppgaven er trygghet og sted viktige temaer. I rapporten om trygghet i lokalsamfunnet av Aas et al. (2010) understrekes det hvor utfordrende det er å forske på trygghet og hvorfor kvalitative intervjuer er den anbefalte metoden å bruke. Trygghet er komplekst, hvor forsker må være bevisst på at følelsen av det og dens motsetning,

utrygghet, vil variere avhengig av spørsmålsformuleringen. Frykt kan eksempelvis vise seg som sinne og utrygghet som irritasjon, noe en spørreundersøkelse vil ha problemer med å oppdage. Med et kvalitativt intervju er det mulig i mye større grad (Aas et al., 2010).

Med denne oppgaven forsøkes det også å se på forholdet mellom trygghet og stedets attraktivitet, hvor temaer som stedstilknytning, stedsidentitet og sentralisering blir trukket inn. Som nevnt i delkapittel 3.2.1. er forståelsen av sted som «*sense of place*» menneskers indre, subjektive opplevelser (Agnew, 1987; Relph, 1976; Tuan, 1977), og den følelsesmessige relasjonen mellom mennesker og steder over lengre tid er avgjørende for om folk velger å flytte eller å bli boende (Berg, 2016; Dale & Berg, 2013; Lewicka, 2011). For å få svart på problemstillingen ønsket jeg derfor en metode som ga meg rom til å møte og utforske informantenes tanker og følelser akkurat nå. Med intervju muliggjøres dette fordi informantene kan sees som individer, og samtidig som en del av de omringende, sosiale strukturene (Winchester & Rofe, 2016). Spørsmålene bør stilles åpne, utformet slik at informanten får forklare og utdype med egne ord. Dette gir forsker mulighet til å oppdage hva som betyr mye for informanten underveis i dialogen. Den verbale ansikt-til-ansikt settingen gir også større mulighet til å lese informanten hvis spørsmålene bommer, og stille oppfølgingsspørsmål for å få bekreftet eller avkreftet mine oppfattelser av det informanten forteller (Dunn, 2016). Jeg benyttet meg av dette i samtlige intervjuer, og kjente at det ga meg trygghet når det gjaldt funnenes validitet og styrket min tillit til datamaterialet i analysearbeidet.

Kvalitativt intervju er også en ideell metode når det gjelder å gi informantene følelsen av å bli respektert, ved at de erfarer at deres tanker blir lyttet til og er verdifulle (Dunn, 2016). Dette ble bekreftet underveis i intervjuene da flertallet av informantene uttrykte lettelse og takknemlighet over at noen kom for å høre deres tanker vedrørende nedleggelsen. For meg som uerfaren masterstudent opplevdes det som en lettelse, da frykten for at jeg krevde deres tid og energi uten å kunne gi de stort til gjengjeld forsvant som dugg for solen.

4.2. Datainnsamlingen

4.2.1. Utvalg og rekruttering

Bakgrunnsarbeid vil ofte gi forsker et inntrykk av hvem som bør kontaktes for intervju (Stratford & Bradshaw, 2016). Høsten 2017 begynte jeg å lese dokumenter, avisartikler og lignende knyttet til nedleggelsen av lensmannskontorene i Norge. Jeg fikk raskt følelsen av at

det var behov for å intervjuere mennesker fra steder med ulike forutsetninger, fordi folks opplevelser så ut til å variere ut i fra hvor langt det var til nærmeste lensmannskontor etter nedleggelsene. Når det gjelder valg av informanter, er det sentralt å identifisere de menneskene som sitter med erfaringer som forskningsspørsmålene krever at du undersøker (Mason, 2002). Problemstillingen min la opp til spørsmål vedrørende nedleggelsens konsekvenser. For å få inntrykk av eventuelle ulikheter i hva informantene vektla, ønsket jeg også en spredning i alder, kjønn og tid de hadde bodd på stedet. Dette var ikke et krav, men noe jeg hadde i bakhodet.

Når det skal velges informanter til et kvalitativt intervjustudie er hovedregelen at personene velges fordi de av ulike grunner kan uttale seg reflektert om temaet som undersøkes. Dette kalles et strategisk eller teoretisk utvalg (Tjora, 2017). Mitt utvalg baserer seg på informanter valgt ut i fra kvalifikasjonen «å være bosatt i et område som tidligere tilhørte et lensmannskontor som nå er lagt ned», noe som kan sees som strategisk med tanke på problemstillingen. For å rekruttere disse menneskene benyttet jeg meg av mitt ytre nettverk (Thagaard, 2013). Første steg var å finne steder med ulik avstand til lensmannskontoret etter nedleggelse, hvor jeg hadde noen kontakter fra før, og som jeg kunne bo gratis på i noen dager. Deretter kontaktet jeg nøkkelpersonene mine, som ga meg en rekke navn, hvorpå jeg ringte eller sendte melding til et knippe av dem. Tre av informantene inviterte uoppfordret et familiemedlem til å være med på intervjuet. Det vil si at jeg benyttet meg av den såkalte snøballmetoden, hvor deltagere rekrutterer flere deltagere (Tjora, 2017). Det er noen problematiske faktorer knyttet til denne måten å innhente informanter. Tjora (2017) påpeker at snøballmetoden kan gi begrenset variasjon. Det var jeg bekymret for at metoden med å bruke nøkkelpersoner også ville gjøre, da noen av informantene er naboer og venner. Svarene ser derimot ut til å være såpass spredte at informantene tilsynelatende ikke har vært påvirket av hverandre i noe særlig stor grad. På direkte spørsmål om de snakket mye sammen om temaet med naboer var svaret også nei.

I kvalitativ forskning er det fokus på å analysere og finne mening i det informantene forteller, heller enn å få et visst antall intervju. Det er opp til forskeren å vurdere hva som er et forsvarlig antall informanter (Stratford & Bradshaw, 2016). I utgangspunktet var min plan å besøke tre ulike steder i Trøndelag, hvor jeg skulle intervju fire-syv mennesker på hvert sted. I samråd med veileder ble det bestemt at jeg først skulle planlegge for to steder, for deretter å vurdere om det var behov for et sted til. Dette grunnet i skralt med tid og midler, òg at jeg

skulle ha mulighet til å gå skikkelig inn i datamaterialet. På det første studieområdet endte jeg med fem informanter fordelt på tre ulike intervjuer. To par, et i 30-årene og et i 60-årene, samt en mann i 70-årene. Dette stedet ligger ca. 50 minutter unna det nye lensmannskontoret, og i samtlige intervjuer ble det nevnt at jeg også burde snakke med noen fra plasser hvor det dreier seg om enda større avstander. Jeg var spent på om det kom til å være like uttalelser fra de som bodde på studieområde nummer to, som ligger i overkant av en time fra det nye lensmannskontoret. Her ble syv informanter fra midten av 20-årene til midten av 80-årene intervjuet. Et av intervjuene var av et eldre ektepar, og et var med en mor og hennes datter. Ingen av informantene nevnte noe om at jeg burde dra til steder med lengre avstand der. Da det gjensto et par intervjuer begynte jeg å føle et metningspunkt hva angikk datamaterialet. Som Stratford og Bradshaw (2016) skriver er det ikke antall intervjuer, men forskers evner som avgjør hvor rikholdig informasjonen som kommer frem er. Det er også forskers ansvar å avgjøre når det er tilstrekkelig med data. Ut i fra det informantene sa, samt min egen magesfølelse, tok jeg beslutningen om at det ikke var nødvendig å intervjuer på et tredje sted.

I diskusjonsdelen vil jeg benytte fiktive navn på informantene mine. Det å navngi dem gir en bedre flyt i teksten og samtidig øker det fokuset på individet, noe som styrker det personsentrerte ved min analytiske tilnærming (Thagaard, 2013).

Tabell 1: Enkel oversikt over informantene

Sigrid	Slutten av 60-årene. Bodd store deler av livet på stedet. Gift med Olav.
Olav	Slutten av 60-årene. Bodd store deler av livet på stedet. Gift med Sigrid.
Trond	Midten av 70-årene. Sporadisk bodd på stedet, nå fastboende.
Torbjørn	Midten av 30-årene. Bodd på stedet hele livet. Gift med Ida.
Ida	Slutten av 20-årene. Bodd på stedet hele livet. Gift med Torbjørn.
Borghild	Starten av 60-årene. Bodd på stedet hele livet. Mor til Kjersti.
Kjersti	Starten av 40-årene. Bor sporadisk på stedet. Datter av Borghild.
Ragnhild	Slutten av 50-årene. Bodd på stedet hele livet.
Anita	Slutten av 50-årene. Sporadisk bodd på stedet, nå fastboende.
Ingrid	Midten av 80-årene. Bodd på stedet hele livet. Gift med Thomas.
Thomas	Midten av 80-årene. Bodd på stedet hele livet. Gift med Ingrid.
Hanna	Midten av 20-årene. Nyinnflytter for noen år siden.

4.2.2. Intervjuguide

En kvalitativ intervjuer må være forberedt på å ta avgjørelser i øyeblikket når det gjelder hvilke spørsmål som skal følges opp og stilles (Mason, 2002). For å strukturere temaene er det likevel hensiktsmessig å lage en intervjuguide på forhånd. Det er opp til forsker hvor detaljert denne skissen skal være (Tjora, 2017). For min del var det naturlig å skrive et detaljert førsteutkast med fullstendige spørsmål, før jeg lagde et andreutkast hvor spørsmålene i større grad sto i stikkordform. En vanlig fallgrube er ifølge Mason (2002) å lage en for detaljert intervjuguide, noe veilederen min påpekte at jeg måtte passe meg for da jeg viste førsteutkastet mitt. Samtidig er en annen fallgrube å ha en for abstrakt intervjuguide (Mason, 2002). Jeg ønsket fleksibilitet under intervjuet, og valgte derfor en semi-strukturert form. Det vil si at jeg på forhånd hadde valgt ut noen hovedtemaer, og formulerte noen spørsmål tilhørende disse temaene. Det som kjennetegner semi-strukturte intervju er at forsker ikke er tvunget til å følge den planlagte intervjuguiden til punkt og prikke (Dunn, 2016). Ved å velge denne tilnærmingen opplevde jeg en ro under intervjuet. Jeg hadde frihet til å stille flere spørsmål når informanten snakket om noe som føltes viktig, og jeg kunne skape god flyt i samtalen ved å bli med informanten i fortellinger og avsporinger, når det føltes riktig.

Som nevnt tidligere trekker Fosso (2004) ut av Boyle og Halfacree (1998) at menneskers erfaringer fra fortid og nåtid, samt tanker om fremtid, er en viktig brikke for å forstå flyttestrømninger. Ved hjelp av intervjuguiden ønsket jeg å forstå deres opplevelse av trygghet både før nedleggelsen, hvordan de har det nå og hva de tror om fremtiden. Dette gjorde jeg blant annet ved å åpne med såkalte oppvarmingsspørsmål (se vedlegg 1) (Tjora, 2017). Her ble det stilt spørsmål om informantenes bakgrunn når det gjaldt tilknytning til stedet og hva de verdsetter med det. Videre stilte jeg spørsmål om nedleggelsesprosessens start og nåværende situasjon, før de noe dypere spørsmålene om følelser knyttet til trygghet ble trukket inn. Målet var at informantene da skulle kjenne seg mer komfortable i intervjusituasjonen, slik at det kunne bli mer naturlig å dele. Jeg spurte også om deres tanker for stedet i fremtiden. Dette kaller Tjora (2017) for refleksjonsspørsmål. Han anbefaler også å normalisere situasjonen hvor to fremmede snakker unaturlig dypt, ved å runde av med å invitere informantene til å utdype eller snakke om temaer de mener forsker ikke har gått nok inn på. Omkring halvparten av informantene tilføyde da en historie eller lignende til datamaterialet.

4.2.3. Gjennomføring

En større fallgruve som både veileder og Mason (2002) gjorde meg klar over tidlig i masterprosessen er å bruke for mye tid før man setter i gang med å intervjuer. Jeg ønsket derfor å komme raskt i gang, og fikk gjennomført alle intervjuer i løpet av oktober/november. På forhånd leste jeg en del teori og bakgrunnsinformasjon, men brukte mest tid på å reflektere over hva jeg ønsket å finne ut. Skrivningen av selve intervjuguiden brukte jeg mindre tid på. Det er ifølge Mason (2002) lett å orkestrere en hyggelig sammenkomst som ikke gir forskningen din noe, men det er også en fare for å bli for opptatt av å stille spørsmålene og få resultater. Jeg forsøkte å unngå dette ved å ha god kontroll på hovedtemaene, og å være hundre prosent tilstede i det informantene fortalte om. Ved å benytte lydopptaker slapp jeg også å notere febrilsk, noe som ga meg rom til å følge samtalen mer naturlig. Lydopptaker kan sikre en bedre flyt i samtalen, og gi forsker mulighet til å være en mer aktiv lytter. Men det gjør også informantene mer sårbare for gjenkjennelse og usikkerhet rundt hva de ønsker å si (Dunn, 2016). Dette utdypes nærmere i delkapittel 4.4 om etikk.

Mine intervjuer foregikk i områder uten større utvalg av kafeer eller lignende offentlige rom. Både av den grunn og et ønske fra min side om at informantene skulle føle seg komfortable og i kontroll, ønsket jeg å intervjuer dem hjemme hos seg selv. Alle tolv informanter inviterte meg uoppfordret hjem til seg. Intervjuene med en person varte i omkring førti minutter, intervjuene med to tok rundt en time. Underveis i intervjuene forsøkte jeg å oppsummere det de sa med mine egne ord, og spørre hvorvidt jeg hadde forstått dem riktig. Slik kan forsker ifølge (Crang & Cook, 2007) bli tryggere på sine funn. De understreker også at det er viktig å la informantene utdype svaret sitt selv om du sitter og klør etter å avslutte deres digresjon. Dette begrunnes med at uventa perspektiver og innsikt kan komme ut av slike tilsynelatende avsporinger. Crang og Cook (2007) anbefaler at forsker tåler stillheten som oppstår når en informant stopper opp eller må tenke før han eller hun svarer. Dette hadde jeg lest om på forhånd, og jeg arbeidet derfor aktivt med å ikke bryte stillhetene. Både underveis og i ettertid opplevde jeg gjennomføringen av intervjuene som utfordrende, men lærerik og inspirerende for videre arbeid. Jeg erfarte at informantene følte seg ivaretatt og sett, samtidig som intervjuguiden fungerte godt og ga interessante funn.

4.3. Etterarbeid

4.3.1. Transkribering

Transkribering handler om noe mer enn å rett frem gjengi informantenes muntlige ord i skriftlig form, noe sitatet nedenfor tydeliggjør.

Intervjuet er en samtale som utvikler seg mellom to mennesker ansikt til ansikt. I en transkripsjon blir denne samtalen abstrahert og fiksert i skriftlig form. Så snart transkripsjonen er ferdig, er man tilbøyelig til å betrakte dem som de egentlige grunnleggende empiriske data i intervjuprosjekt. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205)

Dataen som kommer ut av transkripsjonen vil nødvendigvis ha stor påvirkningskraft på det videre arbeidet med masteren. Da mine åtte dybdeintervjuer var gjennomført satt jeg igjen med mange timer lydopptak. Denne type intervjuer genererer en betraktelig mengde data, noe som stiller krav til forskeren som skal behandle og analysere dem (Tjora, 2017). Dunn (2016) understreker at det som blir sagt og det som blir skrevet ned bør samsvare i høy grad, noe som gjør at transkriberingen tar lang tid. Noen velger å sette dette arbeidet over til andre, men det ligger en verdi i å gjøre det selv. En forsker som transkriberer egne intervjuer vil huske og ha gjort seg opp tanker underveis om sosiale og emosjonelle aspekter ved det spesifikke intervjuet, og dermed allerede ha påbegynt prosessen med å finne mening (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg transkriberte selv, og merket at jeg kjente datamaterialet godt og husket informantenes ansikter og sinnsstemninger underveis i intervjuene. Dette hjalp meg med tanke på strukturering av dataen, og det ga meg en trygghet på at det som ble med videre som datamateriale stemte overens med det inntrykket jeg hadde fått under intervjuene. Etske problemstillinger er, som Kvale og Brinkmann (2015) påpeker, ikke bare gjeldende under intervjuet, men i alle faser av datainnsamlingen. De understreker at det er mye som kan gå tapt i oversettelsen fra muntlig språk til skriftspråk, hvor transkripsjonen kan bli en svekkende gjengivelse. Det har derfor vært viktig for meg å ha nærhet til datamaterialet hele veien.

4.3.2. Koding og analyse

For å redusere og organisere datamengden, og for å få identifisert temaer til analysen er det lurt å kode kvalitativt datamateriale (Cope, 2016). Som nevnt tidligere ble spørsmålene i intervjuguiden kategorisert under diverse hovedtemaer. Underveis i intervjuperioden og gjennom arbeidet med transkribering noterte jeg meg ytterligere temaer som dukket opp hos flere av informantene. Dette beskriver Crang og Cook (2007) som en god fremgangsmåte, fordi det kan brukes til å sortere og strukturere materialet videre. Da transkriberingen var

ferdig benyttet jeg meg av et dataprogram kalt NVivo, et analyseverktøy hvor teksten kan merkes og kodes med en eller flere koder. Jeg lagde analytiske koder for å kunne sile ut temaer som virket interessante knyttet opp til problemstillingen og/eller skilte seg ut som viktig. Typisk for analytiske koder er at de gjør det mulig å gå dypere inn i prosesser og konteksten bak ordene (Cope, 2016). Målet er å utarbeide koder som kan representere datamaterialet godt (Tjora, 2017). Min analytiske tilnærming samsvarer med det Thagaard (2013) beskriver som temasentrert, hvor informasjonen fra alle informantene sammenlignes temavis. For å unngå det ufordelaktige aspektet med temasentrert analytisk tilnærming som handler om at helheten går tapt, hadde jeg også enkeltindividet klart for meg gjennom hele etterarbeidet. Ved å ivareta fokus på personene som individer kan det påstås at en personsentrert analytisk tilnærming også ble brukt. Kombinasjonen med de to tilnærmingene beskrives av Thagaard (2013) som ideell for å oppnå både dybde og oversikt over datamaterialet.

4.4. Etikk

4.4.1. Samtykke og konfidensialitet

Informert samtykke betyr at undersøkelsens informanter får tilstrekkelig informasjon om formålet og hovedtrekkene i utførelsen av forskningen, samt mulige risikoer og fordeler ved å delta. I tillegg er det viktig å sikre at deltakelsen er frivillig og at de kjenner sin rett til å trekke seg når som helst. Disse prinsippene er ment å ivareta respekt for deltakernes valgfrihet og sikkerhet (Kvale & Brinkmann, 2015). I overensstemmelse med dette og i henhold til retningslinjene til Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (2016) sikret jeg informert samtykke ved hjelp av skriftlige skjemaer tilsendt informantene på mail noen dager før intervjuene (se vedlegg 2). Disse tok jeg med i papireksemplarer, hvor de skrev under før intervjuene startet. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) kan dette være å foretrekke når det dreier seg om å bruke datamaterialet i forskning videre.

Ved første øyekast kan det å sikre informert samtykke se ut som en relativt rett-frem prosess. Mason (2002) skriver at dette ikke nødvendigvis er tilfellet, noe jeg vil si meg enig i. Dette kan for eksempel gjelde om en informant forteller noe privat om andres meninger eller opplevelser. Midt i et av mine intervju kom kona til informanten hjem, og satt seg i andre enden av rommet. Jeg informerte om at det som ble sagt i rommet ble tatt opp, men ga ikke noen videre informasjon ut over det. Hun deltok på eget initiativ i samtalen videre. Da

intervjuet var ferdig gikk jeg gjennom samtykkeskjemaet med henne, hvorpå hun skrev under. I ettertid ser jeg at selv om dette tilsynelatende ivaretok konas følelse av selvbestemmelse, kunne jeg ha stoppet lydopptaket og informert henne ytterligere med en gang. Et annet utfordrende element Mason (2002) trekker frem er om informasjonen er dekkende. I tre av mine intervjuer sa informantene at de ville fortelle meg noe, men det måtte være «off the record». I ett av disse tilfellene ba informanten da om at lydopptaket skulle slås av, mens de to andre ikke tok notis av at det fortsatte å ta opp. Jeg ble usikker på om jeg skulle slå det av, men landet i øyeblikket på at så lenge jeg ikke brukte materialet var det forsvarlig. I disse tre tilfellene var informantene såpass tydelige at det utvilsomt ville vært et brudd på etiske retningslinjer å bruke denne informasjonen. Jeg satt igjen med en lettelse over at de i klartekst sa hva som var greit og ikke greit, men det ble også en vekker når det gjaldt rekkevidden av min informasjon. I intervjuene gjennomført etter dette var jeg flinkere til å poengtere at de måtte si ifra om det var noe de ikke ønsket at jeg skulle ta med videre inn i analysearbeidet.

Konfidensialitet dreier seg om enigheten mellom informant og forsker om hva som skal gjøres med dataene fra deres deltakelse. Dette innebærer ofte at personlig data som kan identifisere deltakerne ikke offentliggjøres, i form av for eksempel navn (Kvale & Brinkmann, 2015). Ved å bruke fiktive navn og maskere andre identifiserbare karakteristikk sikres informantens anonymitet (Dowling, 2016). På samtykkeskjemaet ble det understreket at alle opplysningene som kunne avsløre informantens identitet ville bli anonymisert (vedlegg 2). Dette kan sees i diskusjonen, hvor jeg kun forholder meg til kjønn og alder. I tillegg ble det på samtykkeskjemaet informert om hvem som ville ha tilgang til dataen, samt hvordan og hvor lenge den skulle lagres. Prinsippet om konfidensialitet setter krav til forskeren for hvordan datamaterialet skal behandles (Thagaard, 2013). Funnene i denne masteren er hentet fra to mindre steder i Trøndelag, hvor kulturbeskrivelser som «alle kjenner alle» og jungeltelegraf kan antas å være gjeldende. Flere av informantene påpekte at de ikke hadde noe behov for anonymisering av navn eller bosted. Til tross for dette, og at datamaterialet for denne masteren trolig ikke kan betegnes som sensitivt, har jeg hatt et ønske om å anonymisere informantene både i oppgaven og ovenfor hverandre. Dette er et forsøk på å unngå skade og endringer i de sosiale strukturene i områdene.

4.4.2. Maktforhold

Interaksjonen under et kvalitativt intervju fører til at det oppstår en maktrelasjon mellom forsker og informant. Dette maktforholdet påvirkes av de ulike rollene og kunnskapen de

sitter med, samt deres erfaringer og syn på temaet (Dowling, 2016). Dowling (2016) skiller mellom tre typer maktrelasjoner. Den ene gjelder når forsker og informant har et gjensidig forhold, med lik sosial posisjon og får like fordeler av deltagelsen. Et asymmetrisk forhold dreier seg om en større skjevhet i maktfordelingen, gjeldende når informanten er særlig viktig og sentral for forskningen. Den tredje typen kaller Dowling et potensielt utnyttende forhold, og beskriver situasjonen når forsker sitter med mer makt enn informanten. Dette kan være tilfelle når informantene er i særlig sårbare posisjoner. Ingen av mine informanter kan beskrives som sårbart posisjonert, og nedleggelse av lensmannskontorene oppleves nok ikke som et særlig ømfintlig tema. Som student og uerfaren intervjuer fikk jeg ikke inntrykk av at de så på meg som en skummel ekspert. Derimot var det som nevnt tidligere flere av informantene som takket for at jeg kom til dem og lot deres stemme bli hørt. Jeg vil derfor si at maktforholdene i intervjuene helte mot et gjensidig forhold, selv om det skal sies at det i realiteten ligger mer makt i mine hender enn i deres når det gjelder sluttresultatet av forskningen.

Makt kan knyttes til flere aspekter og faser av forskningen. Flere deler av prosessen mangler et skille mellom forsker og informant (Dowling, 2016). Dette kan sees i form av at dataen samles inn av en aktiv forsker, som selv er i samtalen og stiller spørsmålene, noterer kroppsspråk og tolker svarene. Den beste måten å forholde seg til dette på er ifølge Dowling (2016) å alltid være klar over, og forstå, følgene av det. Jeg har hele veien forsøkt å være kritisk til mitt eget prosjekt, og kontinuerlig stilt spørsmål ved mine handlinger. Allerede under utforming av intervjuguide og innhenting av informanter var jeg bevisst at en moralsk ansvarlig forskningsatferd er forbundet med forskers spørsmål og handlinger (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette hadde jeg også klart for meg under intervjuene, og forsøkte derfor hele veien å ivareta deres rettigheter, og få innhentet informantenes faktiske meninger og tanker. Det er viktig å ha i mente at anonymitet kan beskytte deltakerne, men det kan også frata dem makten i og med at forsker har mulighet til å tolke deres ord uten fare for å bli motsagt (Kvale & Brinkmann, 2015).

4.4.3. Kvalitetssikring: Pålitelighet, overførbarhet og validitet

Når det benyttes intervju som metode for datainnsamling øker betydningen av forskers integritet (Kvale & Brinkmann, 2015). Min rolle er avgjørende for kvaliteten på den vitenskapelige kunnskapen som springer ut av forskningen, fordi jeg er det viktigste redskapet i innhenting. Dette stiller krav til meg som forsker, blant annet knyttet til at funnene som

offentliggjøres er så nøyaktige som mulig. Pålitelighet er knyttet til forskningsresultatets konsistens og troverdighet, og stilles ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt resultatet hadde blitt det samme om en annen forsker hadde gjort samme jobben (Kvale & Brinkmann, 2015). Tjora (2017) understreker at svaret ikke nødvendigvis trenger å være ja for at forskningen er pålitelig. Kvalitativ forskning kan umulig oppnå fullstendig objektivitet. Av den grunn kreves både refleksjon og tydeliggjøring av hvordan forsker kan ha påvirket forskningen. Tjora (2017) vektlegger derfor viktigheten av gjennomsiktighet. Det innebærer at det kommer tydelig frem hvordan forskningen er gjennomført, hvilke valg som er tatt, hva slags teorier som står til grunn for slutningene og hvilke utfordringer som har oppstått underveis. Med dette metodekapittelet ivaretas prosjektets gjennomsiktighet ved å beskrive valg og prosess fra tidlig forarbeid i delkapittel 4.2, og ved redegjørelser for hvordan jeg som forsker kan påvirke prosessen i delkapittel 4.4. I tillegg til å gjøre det gjennomførte arbeidet så transparent som mulig, har jeg brukt en rekke direkte sitater av informantene i kapittel 5. Dette virker styrkende på påliteligheten i form av at deres stemme kommer tydelig frem (Tjora, 2017)

Med datagrunnlaget i denne oppgaven er det ikke mulig å gjøre noen statistisk generalisering, men det trenger ikke nødvendigvis være et mål med kvalitativ forskning (Tjora, 2017). Overførbarhet handler om at den forståelsen forskeren utvikler i et enkeltprosjekt, også kan være relevant i andre situasjoner (Thagaard, 2013). Målet med denne oppgaven er å se nærmere på hva nedleggelsen av lensmannskontorer har gjort med menneskenes følelse av trygghet og syn på stedets kvaliteter. Mine undersøkelser har forholdt seg til to steder i Trøndelag, og består av et begrenset utvalg av mennesker. Det er med andre ord ikke grunnlag for å statistisk generalisere mine funn. Likevel er det en mulighet for at de kan være relevante for lignende situasjoner andre plasser i landet. Overførbarhet dreier seg om å vurdere kvaliteten på forskningen, om gjennomføringen skaper reproduerbare resultater (Hay, 2010). Ved å ha en gjennomsiktig prosess som øker påliteligheten vil dette være mulig.

«I vanlige ordbøker blir validitet definert som en uttalelses sannhet, riktighet og styrke» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). Med en vid oppfatning av validitet kan det sies at den kvalitative forskningen vil kunne gi gyldig, vitenskapelig kunnskap. Ifølge Thagaard (2013) dreier det seg om hvorvidt metoden som benyttes er egnet til å undersøke problemstillingen. Det er således viktig å vurdere om de tolkninger forskningen har kommet frem til, er gyldige sammenlignet med virkeligheten. For å styrke validiteten er gjennomsiktighet relevant fordi

det påser at forsker redegjør for valgene som er tatt og hvordan analysen gir grunnlag for de konklusjonene som er dratt (Thagaard, 2013). I oppgaven blir dette gjort i delkapittel 4.3 hvor analysen redegjøres for. I tillegg drøftes det i delkapittel 4.4. drøftes etiske aspekter ved oppgaven, samt utfordringene ved forskerrollens posisjon.

4.5. Kritiske refleksjoner

Det er flere ting som kunne vært gjort annerledes. Utvalget mitt skulle helst vært hentet på mer differensierte måter, for å sikre at informantene ikke er i samme vennegjeng hvor de er preget av hverandre angående temaet. Men stedene jeg har besøkt er små og det er begrenset med folk som ikke kjenner hverandre. Som nevnt i delkapittel 4.2.1 har jeg informanter fra alderen 23-80, med et flertall av 50-60 åringer. Jeg skulle gjerne fått frem stemmene til flere yngre. Samtidig ser jeg på utvalget som passende til alderssammensetningen som bor på stedene jeg har besøkt. Underveis dukket det opp spørsmål og synspunkter jeg ikke hadde sett komme, noe jeg vil si bidro til å utvikle meg som intervjuer. Det er ikke til å unngå at det siste intervjuet holdt en høyere kvalitet enn det første. Jeg er samtidig glad jeg hoppet ut i intervjurundene, da jeg ser at mer lesing på temaet eller intervjuguide ikke hadde bidratt til noe annet enn mer nervøsitet.

Ifølge Dowling (2016) har kvalitativ forskning en fordel i at forskeren aksepterer nivået av subjektivitet og heller bruker det som en styrke. En av grunnene til at jeg valgte å benytte meg av dybdeintervjuer er fordi jeg ser på det å snakke med mennesker og gi dem trygghet til å åpne seg som noe jeg er dyktig til. Jeg ønsket derfor å kunne bruke dette i mitt masterarbeid, og valgte en metode hvor denne egenskapen ofte bærer frukter. Etter å ha gjennomført intervjuene, transkribert og analysert vil jeg si at dette har fungert godt. Det opplevdes som enkelt å få dem til å snakke, utdype eller korte ned slik jeg fant det nyttig. Ut av relativt få intervjuer fikk jeg derfor mye data som har muliggjort å svare på problemstillingen.

5. EMPIRISKE FUNN OG DISKUSJON

De åtte intervjuene resulterte i et rikt datamateriale. Dette ble videre analysert hovedsakelig gjennom en temasentrert tilnærming (Thagaard, 2013). De viktigste funnene blir i dette kapitlet presentert og diskutert i lys av bakgrunns litteratur, relevant teori og tidligere forskning. Funnene er delt i to hovedkategorier, hvor den første dreier seg om det som tydeligst kan knyttes til innbyggernes opplevelser og følelser angående nedleggelsene. Trygghet er en rød tråd i dette og vil drøftes i tilknytning til temaene tillit, forebygging, kriminalitet, personlighet og informasjon. Den andre delen av diskusjonen fokuserer på det andre forskningsspørsmålet, om hvorvidt endringene har påvirket innbyggernes syn på bostedets attraktivitet. Her rettes søkelyset på funnene knyttet til hva informantene tenker om stedets kvaliteter både i fortid, nåtid og fremtid. Som nevnt tidligere har jeg også benyttet innslag av personsentrert analytisk tilnærming ved å ivareta personene som individer i presentasjonen av datamaterialet (Thagaard, 2013). Dette kommer blant annet til syne i form av at de bærer navn og beskrives som individer, samt at de viktigste funnene blir gjengitt som direkte sitater eller som en skildring av deres ord.

5.1. Opplevelsen av trygghet

Som nevnt i delkapittel 3.2.1. vil forholdet mellom menneske og sted påvirkes av moderniserings- og globaliseringsprosesser (Giddens, 1990). Nedleggelsene av lensmannskontorene kan beskrives som en strukturendring gjennomført i en større moderniseringsprosess. Innføringen av nærpoltireformen er begrunnet i forberedelse til fremtiden med grenseoverskridende og komplisert kriminalitet muliggjort av blant annet teknologiutviklingen (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Denne oppgaven er ment å undersøke hva disse endringene gjør med menneskers syn på bostedet sitt. Som presentert i delkapittel 3.2.2 om sted og identitet understrekte Relph (1976) at steder er formet av menneskers egne erfaring og opplevelser av stedet. Det vil si at innbyggernes tanker og følelser om og for det spesifikke stedet kan sees som tydelige indikatorer for omstruktureringens konsekvenser.

5.1.1. Tillit

Proposisjonen om nærpoltireformen la vekt på at den tradisjonelt sterke tilliten befolkningen har til politiet må tas godt vare på, slik at politiet har større sjanse til å lykkes i sitt arbeide med å bekjempe kriminalitet og skape trygghet. Det ble beskrevet som veien til å skape et bedre liv for den enkelte (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). For å undersøke om

nærpolitireformen faktisk har ivaretatt innbyggernes tillit til politiet, ble informantene spurt om hva de legger i begrepet og hvordan deres tillit til politiet har vært og er i dag. Definisjonene de ga kan beskrives som relativt like. Flere informanter trekker frem tilstedeværelse som viktig. Ragnhild sa: *«Jeg forventer at de kommer når jeg trenger dem, og at de er iblant oss. Det har med forebygging å gjøre»*. Hanna formulerte noe lignende: *«At de er der hvis man trenger dem. At de rett og slett har en tilstedeværelse og at de driver forebyggende. På en måte bryte ned den at politiet er skummelt, men at de er der for oss»*. Olav knyttet det til flere faktorer: *«Sørge for at vi har det trygt er vesentlig. At de er på plass hvis noen gjør noe galt, og finner ut hvem som har gjort og at de får sin fortjente straff. Forebygging er viktig»*. Flere av informantene gjorde som Olav og trakk i tillegg til tilstedeværelse, inn forebygging og trygghet for å kunne beskrive deres forståelse av tillit til politiet. Det bekrefter det Proposisjon 61 LS proklamerer om at tillit virker trygghetskapende (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015).

Spørsmålet videre var hvorvidt deres opplevelse av egen tillit til politiet hadde endret seg siden nedleggelsene. Informanten Thomas var klar i sin tale: *«Sånn som det er nå så får man jo ikke tillit til politiet, når det ikke er politi. Den tida det var politi her så hadde jeg jo god tillit til dem.»* I dette kan vi lese at informanten ser mangelen på tilstedeværelse som utslagsgivende for om tilliten er på plass. Under intervjuet med han og kona fikk jeg inntrykk av at for dem kjennes det ikke bare ut som lensmannskontoret er flyttet lengre unna, men at det er flyttet så langt at de føler at de ikke lengre har noe politi. Dette er verdt å notere seg, særlig sett opp mot Cresswell (1996) sine understrekninger om at det mentale i mennesket er like viktig for et sted som dets fysiske rammer. Når innbyggerne føler på manglende tillit til stedets politi bør dette vurderes som bekymringsverdig for blant annet stedets attraktivitet. Dette kan begrunnes med Tuan (1977) sitt syn på utformingen av et sted, om at det er avhengig av folks følelser og tanker om plassen. Informant Kjersti var også tydelig angående nedleggelsens konsekvenser for hennes tillit til politiet:

Min (tillit) er veldig svekket. Jeg har ikke hatt så mye med dem å gjøre, men de få gangene jeg har trengt dem så har jeg ikke fått noe hjelp. Så det syns jeg er kjipt. Jeg har opplevd å kontakte dem i ulike situasjoner, og opplevd en veldig til arrogance.»

Borghild, moren til Kjersti, fulgte opp: *«Da får du bare et bevis på at for politiet så er tyveri ok. Da mister du jo tillit»*. Videre utdyper Borghild svaret med å si at ressursene som er satt

av og prioriteringene som er gjort hittil gjør at hun føler på redsel og utrygghet for å ikke få hjelp i fremtiden. Flere av informantene kommenterer at det etter nedleggelsene har vært en økende tendens til at politiet kommer senere eller aldri når de ringes etter. Informantene trekker linjer mellom redusert tillit til politiet og situasjoner hvor de ikke har kommet ved tilkalling. Først senere i dette kapittelet vil det fokuseres på forskningsspørsmålet som går mer direkte på stedets attraktivitet, men det er her verdt å nevne et par refleksjoner som grenser mellom denne oppgavens to forskningsspørsmål. Som nevnt i delkapittel 3.2.1. ser forståelsen av sted som *sense of place* på den følelsesmessige relasjonen mellom mennesker og steder som avgjørende for om folk velger å bli boende eller å reise (Agnew, 1987; Relph, 1976; Tuan, 1977). Med dette i mente og ut i fra informantenes svar er det nærliggende å vurdere situasjoner hvor politiet ikke dukker opp som truende for stedets attraktivitet for innbyggere. Dette kan også sees i sammenheng med tidligere nevnte Benson (2011) sin forskning som finner at rural idyll er den vanligste årsaken til at folk ønsker å bo i rurale strøk. Om nedleggelsene fører til at tilliten til politiet svekkes eller bryter sammen kan det tenkes at dette kan true den rurale idyllen flertallet av Distrikts-Norges innbyggere tilsynelatende søker. Datamaterialet inneholder flere fortellinger om informanter som føler seg utrygge på grunn av sviktende politihjelp etter nedleggelsen. Særlig en spesifikk, alvorlig situasjon blir nevnt av samtlige informanter på det ene stedet. Det kan virke som den har fått stor innvirkning på innbyggernes opplevelse av hvor tilstede politiet er, og dermed har påvirket deres tillit til politiet. Hanna utdypet dette:

«Jeg er litt farget av den hendelsen (som henvises til over), at det tok så lang tid. Da vil jeg ikke si at de har en tilstedeværelse, og da er det vanskelig å ha tillit til dem. Når det er så alvorlig som det var med den hendelsen. Det tok mange timer (før politiet kom), og da mister man både tillit og den forebyggende effekten»

Trond fra det andre studieområdet uttrykte et litt annet syn på endringene enn det resten av informantene gjorde. Han meddelte at om tilliten skulle påvirkes trodde han i så fall det ville bli i positiv retning. Dette fordi folk vil se at storkriminalitet blir oppdaget og håndtert i større grad. Han pekte på at det store problemet politiet har til dags dato, er haugene med saker som blir liggende lenge. Dette stemmer overens med resultatene etter Danmarks politireform, presentert tidligere i oppgaven. Både rapporten «Verdens bedste politi» (2011) og informantene i denne oppgaven signaliserer at det som står frem som viktig for at tilliten til politiet skal bevares er at folket ikke mister forventninger om at de kan forebygge og oppklare kriminalitet. Ser man bort fra sistnevnte informant avslører analysen av datamaterialet at de

fleste informantene føler at nedleggelsene er et skritt i feil retning når det gjelder å lykkes med dette. Som Balvig et al. (2011) påpekte er dette bekymringsfullt fordi det i verste fall kan true politiets operasjonelle nivå og ende i parallellsamfunn hvor respekten for politiet og deres kontroll er lav. Det vil i ytterste konsekvens si at innbyggernes faktiske trygghet står i fare. I førsteomgang er det likevel større fare for den subjektive tryggheten.

5.1.2. Forebygging

Tidligere i oppgaven ble Lie (2011) sin forståelse av forebygging definert. Hun beskriver det som å forhindre noe negativt i å skje. Dette kan betegnes som en bred tolkning, noe som er passende fordi informantenes syn på forebygging er mangesidig. Det er også tydelig at forebygging for dem er nært knyttet til hvor kapable politiet er til å trygge befolkningen. Som beskrevet i kapittel 3.1.2. blir forebyggende virksomhet trukket frem allerede i paragraf 1 i politiloven som en del politiet har ansvaret for blant samfunnets samlede innsats for å sikre borgernes trygghet (Politoloven, 1995). Den alminnelige tjenesteinstruksen til politiet understreker også at det aller beste for å hindre lovbrudd er å være forut for forbrytelsene (Politiinstruksen, 1990). Med såpass tung vektlegging på forebygging fra politiets side er det interessant å se at også informantene trekker frem forebygging som et aspekt de både er opptatt av og frykter er truet etter innføringen av nærpolitireformen. Funnene presentert fra spørsmålene om tillit bærer preg av dette. Det gjorde også svarene som gikk mer direkte på temaet.

Det ble presisert for informantene at et av målene med nærpolitireformen er å ha en målrettet innsats på forebygging (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Informantene fikk så spørsmål om hva slags inntrykk de har av politiets forebyggende arbeid før og etter nedleggelsen. Anita, en informant i slutten av 50-årene, flyttet tilbake til stedet for noen år siden. Hun har ikke oppfattet noen endring i nivået av forebygging, men det virker heller ikke som at hun ser noe særlig behov for det. Svarene til Ragnhild uttrykte i motsetning til Anitas, sterk bekymring over utviklingen etter nedleggelsen så langt, særlig med tanke på forebyggingen. Under intervjuet kom hun stadig tilbake til viktigheten av å ha et lokalt forankret politi som ungdommene kjenner. *«Vi trenger jo et lokalpoliti som er tett på ungdommene. At ungdommene kjenner dem, kan snakke med dem. Det hadde vi før (nedleggelsen). Det har vært en stor endring»*. Videre forteller hun at gjennom sin jobb får hun snakke mye med ungdommer, og at hun i forbindelse med intervjuet har spurt dem om hva de tenker. Svarene er at de opplever at terskelen for å si ifra om ting har blitt mye høyere

fordi det ikke føles trygt å gå til politiet. Terskelen for å gjøre noe kriminelt har derimot blitt lavere. Særlig gjelder dette narkotika, kjøp av alkohol til mindreårige og fyllekjøring.

Ragnhild forteller videre om en hendelse:

Konsekvensen av nedleggelsen her ute er at ungdommen begynner å ta litt lett på ting. Jeg så bare nå, veivesenet hadde en kontroll her forrige uke. Og da var det to ungdommer som kjørte litt fort, og stakk av og gjemte scooteren inni en garderobe på kulturhuset. Så det er jo ungdommens måte å reagere på det da kanskje. Hadde det vært noen (fra politiet) de kjente, hadde de stoppa i kontrollen og visst at de fikk en advarsel. Men siden de ikke kjente de som tok kontrollen og var usikker på reaksjonen, gjemte de seg.

I likhet med Ragnhild trekker informantene Ida frem at når det gjelder forebygging er det ungdommene som rammes hardest av nedleggelsene. Hun gir uttrykk for at hun er bekymret for sine små barn og deres fremtidige trygghet i tenårene. Mannen hennes følger opp med å si at det er ungdommene som i særstilling skulle hatt mer nærkontakt med politiet, slik at de vet at politiet er tilstede og kjenner deres navn. Massey (1994) vektla, som presentert i delkapittel 3.2.1. om stedsbegrepet, det relasjonelle mellom mennesker og steder. Utviklingen av identiteten til stedet og identiteten til menneskene som vokser opp der foregår ifølge henne i samspill med hverandre. Funnene tyder på at det har skjedd endringer på stedet som påvirker ungdommenes relasjon til politiet, noe informantene Ida, Torbjørn og Ragnhild frykter også vil påvirke deres identitetsutvikling. Flere av informantene forteller at de savner at politiet stopper og snakker med både dem og ungdommene i bygda. Ragnhild kaller det de har nå for et blålyspoliti som kun kommer når noe skjer, og ikke har tid til å slå av en prat.

I delkapittel 3.3.1. med temaet «politiet og sentralisering», ble det skrevet om politiets idealer, festet på papiret i 1981 (Politirolleutvalget NOU 1981:35). Her ble et integrert, lokalt forankret politi trukket frem som betydningsfullt fordi et politi som kjenner befolkningen skaper tillit (Høigård, 2011). Med unntak av Olav og Sigrid er det ingen av informantene som mener å ha sett mer til politiet etter nedleggelsen. Disse funnene samsvarer verken med de tradisjonelle idealene for politiet eller nærpolitireformens formål om målrettet innsats på forebygging. Det skal likevel påpekes, som Filstad og Karp (2018) gjør i sin rapport, at vi fortsatt er inne i implementeringsfasen av reformen. Det innbyggerne opplever nå er ikke nødvendigvis slik det vil være i fremtiden. Som nevnt fortalte Olav at han og hans kamerater synes å ha sett flere politibiler på stedet etter nedleggelsene. Kona Sigrid sier seg enig i det. Han påpeker samtidig at politiet føles lengre vekk med tanke på kontakten. Før betegnet han

seg som venn med lensmannen, nå er det ukjente som kommer patruljerende. Likevel har han trua på at forebyggingen kan fortsette å være god, om de passer på å være tilstede på skoler og i barnehager. Dette bringer oppgaven over på et tema som mange av informantene er bekymret over.

Hanna arbeider i skolen, og på spørsmål om hun kunne komme på noen situasjoner hvor politiet har vært eller skulle ha vært involvert siden nedleggelsen forteller hun noe oppgitt om at de lenge har ønsket at politiet skal komme og snakke om narkotika, både til lærerne og elevene. Dette har de blitt lovet, men etter et og et halvt år har det fortsatt ikke skjedd noe. Hanna synes det er synd, særlig med tanke på forebyggingen. Hun poengterer at skolen er det stedet politiet har mulighet til å møte flest unger. Dette samsvarer med Ragnhilds inntrykk om at det har blitt mindre samarbeid mellom barnehage/skole og politi. Ida og Torbjørn snakker også flere ganger under intervjuet om gode minner de har med lensmannen i sin oppvekst. Når de skal beskrive politiet nå sier de følgende:

***Ida:** De (politiet) blir langt unna og de blir skumle. I fremtida så vil det ikke være en lensmann som kommer på skolen eller barnehagen og viser frem politibilen sin. Nå blir det alltid noen forskjellige. Så ungene har ikke noe navn på politiet, de kan ikke kjenne igjen personene fordi det kommer forskjellige hver gang.*

***Torbjørn:** Jeg vet ikke hva ungene mine tenker om politiet nå. Første skoledag hadde de kontroll i fjor, men de hadde ikke det i år.*

***Ida:** Tidligere lensmann fulgte ungene over veien.*

***Torbjørn:** Det var jo to år siden, da skjedde det sist. Det får vi jo aldri tilbake.*

Det er tydelig at de ikke ser på nedleggelsen som et skritt i riktig retning når det gjelder forebygging. I Proposisjon 61 LS ble det spesifisert at politiet må ha tett kontakt med nærmiljøene og samarbeide godt med kommunale myndigheter for å forebygge mot kriminalitet (Justiskomiteen, 2014-2015). Det blir som nevnt tidligere i oppgaven understreket at dette særlig gjelder skoler og sosialmyndigheter (Politiinstruksen, 1990). Ragnhild har nære kontakter ansatt høyt oppe i kommunens administrasjon, og hun hadde fått beskjed om å fortelle at de føler seg glemt. Det skal sies at videreformidling på dette viset ikke kan vurderes som like sikkert som å høre det fra kildene selv. Det stemmer likevel iøynefallende godt med informant Tronds inntrykk også, da han tidligere har hatt en stilling høyt oppe i systemet i kommunen på det andre studieområdet. I likhet med Ragnhilds ord uttrykker Trond bekymring for den tidligere nære kontakten mellom politi og kommune, og mener det er uunngåelig at nedleggelsen fører til et dårligere forhold mellom dem. Resultater etter

reformen i Danmark viser som presentert tidligere at omstruktureringen der har forårsaket en reduksjon i politiets tilknytning og tilgjengelighet, særlig i de perifere områdene (Balvig et al., 2011). Det er påfallende hvordan forskningen på en lignende reforms utfall og informantenes opplevelser i denne undersøkelsen sammenfaller såpass sterkt. Særlig når dette er stikk i strid med det uttalte målet nærpolitireformen har.

Berg et al. (2004) mener som presentert i delkapittel 3.2.1. at moderniseringsprosesser endrer rammebetingelsene for folks liv som igjen forandrer selve stedet. Om man ser på omstruktureringen som en moderniseringsprosess, kan det argumenteres for at informantenes opplevelse av forebyggingen etter nedleggelsen tyder på at stedet har forandret seg til en viss grad. Relph (1976) knytter identitet til sted, og Dale og Berg (2013) retter videre fokuset på at stedet en person vokser opp ofte påvirker utviklingen av hans eller hennes identiteten. Som nevnt trakk Ida og Torbjørn flere ganger frem barndomsminner de hadde med lensmannen:

Det var og en ting som var trygt her - å ha lensmannen som en slags politimester Bastian som møtte på første skoledag til ungene og gikk foran i 17.maitoget. Han kunne stoppe hvis noen ikke gikk med refleks og han kjørte forbi, og sa at neste gang må du huske refleks...Det var en ekstra trygghet at han var så synlig i samfunnet.

De gode, nostalgiske minnene med et tilstedeværende nærpoliti kommer tydelig frem her. På oppfølgingsspørsmål om hva de tenker om at de nå ikke kjenner lensmannen svarer de at det er synd fordi politiet i deres oppvekst ikke ble skumle fremmede, men kjente fjes som man visste ville hjelpe. Nå opplever de å være redde for politiet, å frykte dem når de for eksempel blir stoppet i kontroll. Dette bryter med kjennetegn rurale strøk tradisjonelt knyttes til, som harmonisk, idyllisk, og trygg oppvekstramme (van Dam et al., 2002). Som presentert tidligere lyder Ragnhild sin bekymring for hva ungdommene føler når de ser politiet nærmest identisk med ekteparets ord. På direkte spørsmål om stedet har endret seg svarer verken Ida og Torbjørn eller noen av de andre informantene at de har merket noe til det. Likevel kan det påstås at den oppveksten ekteparet beskriver for sine barn er noe annerledes enn den de selv hadde, på grunn av nedleggelsene. Det vil i så fall si at moderniseringsprosessen har ført til en endring av stedet. Dette kan videre tenkes å for eksempel påvirke identitetsutviklingen til de unge, slik at den utspilles annerledes enn den gjorde for foreldrene.

På spørsmål om hvordan Trond opplever bostedet sitt nå versus før nedleggelsen svarer han at det i utgangspunktet er et fredelig sted, både før og etter endringene. Men nedleggelsene vil

ifølge ham bestemt føre til en redusert forebygging i lokalsamfunnet på grunn av manglende tilstedeværelse og innblikk i lokale affærer. Det vil i så fall si at den faktiske tryggheten til folk kan reduseres, for eksempel i form av mer fyllekjøring. I Tronds tidligere stilling i kommunens administrasjon hadde han jevnlig møter med lensmannen, hvor de utvekslet informasjon om hvilke planer kommunen hadde, og hvilke områder det kunne være eller var konflikter. Det var knyttet til små ting, men det ga Trond en følelse av at noen fulgte med, og hadde mulighet til å gå inn og gjøre noe før det utviklet seg. Som beskrevet tidligere i oppgaven vil et lokalpoliti, ifølge Høigård (2011), gi større muligheter til å oppdage og løse ting på grasrotnivå før det eskalerer, noe som stemmer overens med Tronds opplevelser.

Anita hadde som presentert innledningsvis i dette kapittelet ikke observert at antall patruljerende hadde endret seg etter nedleggelsen. Olav og kona Sigrid mente på sin side å ha sett en liten økning. Proposisjon 61 LS om nærpolitireformen skriver følgende om patruljering (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 67):

Departementet vil styrke nærpolitiet med denne reformen. Det er et mål at politiet i større grad har mannskaper ute på patrulje kontinuerlig. Med flere patruljer vil politiet i større grad kunne komme raskt når publikum trenger det, og således øke muligheten for å stanse eller oppklare kriminalitet. På sikt gir det også en bedre forebygging av kriminalitet.

Som beskrevet tidligere er det delte meninger om økt patruljering faktisk vil gi økt trygghet. Charles Bahn (1974) vektla politipatruljering som viktig både fordi politiet er tilstede ved en kriminell handling og samtidig virker betryggende fordi innbyggerne føler de er i nærheten om noe skulle skje. Det vil si at både den faktiske og den subjektive tryggheten øker. På den annen side finnes det også studier som har vist at synlig politi gir følelsen av at området er utrygt (Aas et al., 2010). Opplevelsene informantene i denne masteren sitter med angående patruljering er sprikende på flere punkter. Borghild og Kjersti har i likhet med Anita ikke opplevd noen stor endring i observasjoner av patruljerende biler. Olav og Sigrid mener som nevnt å ha sett noen flere siden nedleggelsen. Ragnhild, Ingrid og Thomas har derimot observert færre politibiler. Sistnevnte mener å ikke ha sett noen i det hele tatt, mens det før nedleggelsen var vanlig å se to-tre betjenter kjørende rundt. Han legger til at han da følte seg tryggere enn nå. Informantene har heller ikke samstemte tanker om hvor viktig patruljeringen er for forebyggingen. Trond blir engasjert når dette temaet kommer opp, noe sitatet under bærer preg av:

Den patruljeringen har null verdi omtrent. Det skjer ingenting det minuttet de kjører forbi. Det er viktig at politiet kan være et sted om ikke alt for lang tid, når alvorlige ting som drap i busser skjer. Så de må prøve å organisere seg på en sånn måte at de har mulighet til å komme til et sånt sted. Heller det, og at de har vakt og beredskap noen plasser, enn å drive å kjøre rundt. Det har ingen effekt. Det er bare tøv.

Torbjørn var i likhet med Trond skeptisk til effekten patruljering har, og poengterte at på bygda skjer festene inne og i det skjulte. En kjørende politibil vil ifølge ham ikke få med seg noe uansett. Balvig et al. (2011) presenterte som nevnt tidligere resultatene etter politireformen i Danmark. Omstruktureringen har der ført til at det blir sett på som dårlig ressursbruk å kjøre patruljer der det erfaringsmessig skjer lite. Det vil si til tross for et uttalt mål om å ha flere patruljer i nærheten av befolkningen, skjer det motsatte. For Torbjørn og Tronds del kan det tenkes at den eventuelle svikten angående dette målet med nærpolitireformen ikke tynger dem i noen særlig grad. Ingrid er av en annen oppfatning: *«Skal du forebygge kriminalitet så må politiet vise seg her, de kan ikke sitte i byen. Før var det tre politi rundt omkring her som kjørte, og da fikk man (politiet) litt mer respekt».* Ektemann Thomas utdyper: *«Det er klart det blir lettere å være kriminell når det ikke er politi i nærheten. De drar jo strengen mye lenger når de vet at de ikke blir tatt, at de får gå frem som de vil uten at det skjer noe».* Her er det relevant å nevne at de to sistnevnte informantene bor på et sted som etter nedleggelsene opplever stadig økende utfordringer med fyllekjøring. Flere av svarene deres virker farget av dette, og det kan se ut til å være en kilde til frustrasjon og utrygghet.

Lokal forankring ble tidligere i oppgaven presentert som noe flere mener er nødvendig for at politiet skal lykkes med å forebygge mot kriminalitet (Direktoratet for forvaltning og IKT, 2017). Det ble også nevnt at idealet om å ha et desentralisert politi er det som muliggjør den lokale forankringen for politiet (Høigård, 2011). Med vissheten om at flyttestrømmen stadig blir mer preget av sentralisering, sees dette på som et spennende tema å spørre informantene om. Som nevnt tidligere i diskusjonen blir lokal forankring også sett på som grunnleggende for at befolkningen skal kunne etablere tillit til politiet (Høigård, 2011). Det kildene slår fast samsvarer med det Ragnhild svarer vedrørende hva hun tror nedleggelsen har å si for stedet:

Jeg er svært skeptisk. Det går på at politiressursene forsvinner fra øya vår. Du får ikke det samme samarbeidet eller tilhørigheten. Når du er lokalt politi så kjenner du til samfunnsutviklingen, du kjenner til miljøet som er her. Vi har jo rusmiljø og kriminelle.

Dette sitatet viser at hun frykter for tap av viktig integrering når den lokale forankringen forsvinner. Flere ganger i hennes intervju sier hun også at det allerede har skjedd. Balvig et al. (2011) fant at flere politifolk sammenligner det å ha lokalkunnskap med å være godt forberedt, i form av at man har kunnskapen som trengs om stedet og folkets samarbeidsvilje. Her er Ingrid og Thomas sine ord talende som eksempel. **Ingrid:** «Jeg syns ikke det er noe særlig – de vet jo ikke hvor det er hen, de som skal komme.» **Thomas** sier videre: «Ja, de som kommer er jo helt uvedkommende politi som aldri har vært på plassen. Det hender jo seg at de som kommer er fra byen og da tar det lang tid å kjøre og i tillegg lang tid å finne plassen.» Da Kjersti snakket om hvilke kvaliteter politikontakten for stedet måtte inneha sa hun følgende:

Den personen må jo være lokalkjent, og ha en viss oversikt over alle innbyggere selvfølgelig. Ikke alle, men særlig plassene og hvor alt ligger og sånt. Klart du kan finne ut mye på google maps, men her så bruker vi veldig mange lokale navn, hver en sving har sitt eget navn, hver en knaus. Og det står jo ikke i noe kart.

Informantene ser ut til å verdsette et politi som er integrert i lokalsamfunnet. Det er en del av karakteristikken «nærpoliti» som ble idealet for det norske politiet fra 80-tallet av (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Tidligere i oppgaven ble dette presentert gjennom Høigård (2011). Et annet ideal som politirolleutvalget trakk frem som grunnpilarer for politiet var det å ha et sivilt preg i motsetning til et militært. Dette kunne ivaretas blant annet ved å ikke bare slå ned på kriminalitet, men delta i tjenester, rådgivning og forebygging. Flere av funnene som allerede er nevnt i oppgaven tyder på at nedleggelsene ikke bidrar til å bevare det sivile preget. Eksempler på dette er Ragnhilds uttalelser om at det føles som de nå har et blålyspoliti som kun kommer når noe alvorlig har skjedd, og Hannas oppgittethet angående manglende samarbeid med skolen. Torbjørn og Ida forteller også om en opplevelse som kan knyttes til mangel på lokal forankring og ideal om lite militært preg. Situasjonen skjedde da Ida var kommet hjem fra seinvakt og Torbjørn var på jobb. Hun befant seg i kjelleren, da hun hørte roping på han som eide huset før dem, og at noen sparket ned døra i 1. etasje klokken halv to på natten. Hun ringte til Torbjørn, og sa at hun var sikker på at det var et narkotikaoppgjør og at de kom til å ta livet av henne. Det hører med til historien at personen de kjøpte huset av for noen år siden, beskrives av ekteparet som «en som ikke hadde det så bra og hadde havna på kanten av lovens lange arv». Torbjørn ringte politiet, og fikk som svar at det var de som stormet huset med uniformer, skjold og våpen på jakt etter han de trodde bodde der fortsatt. I ettertid kom den gamle lensmannen inn i bildet og sa at hvis politiet hadde snakka med han så

kunne han sagt hvem som bodde i huset nå. Ida og Torbjørn knytter hendelsen til mangelen på bruk av lokalt politi. Torbjørn: «*Det er sånne ting som kan oppstå når de ikke har noe peiling i det hele tatt. Jeg mista helt troa på politiet etter den hendelsen. Det var så elendig utført. Jeg vil si at var det som gjorde at jeg begynte å bry meg skikkelig*» (om nedleggelsen av lensmannskontoret).

Borghild og Kjersti var de eneste informantene som nevnte på negative sider ved å ha et lokalpoliti. Som nevnt har noe tidligere forskning sett at å være lokalkjent kan ha sine ulemper, særlig når det gjelder rollekonflikten mellom å være venn og å opptre som politi (Balvig et al., 2011). Kjersti sa med et lurt smil til sin mor:

Vi har jo sett en del eksempler på at det ikke nødvendigvis er det beste at det er lokale som er lensmenn også da. De gjør alt for å være profesjonelle de altså, men det er ikke bare bare å skjære igjennom privatliv og jobb. Det er vanskelig for de og det er vanskelig for oss.

På spørsmål om de tenker at det kan sees som en positiv ting ved nedleggelsen, er svaret derimot sporenstreks nei, ikke at de flytter lengre vekk, men at det kunne vært stilt flere habilitetsspørsmål iblant. De gikk deretter tilbake til å snakke om den store verdien i å ha et lokalpoliti.

Som nevnt innledningsvis i dette delkapittelet er forebygging et begrep som favner vidt. Det ble tydelig også i intervjuene. Informantene trakk det inn i samtalen på ulikt vis og knyttet det til ulike faktorer. Forebygging virker å være fundamentalt både for den faktiske og den subjektive tryggheten. Høigård (2011) poengterer at det er viktig at politiet har nærhet til folket for å få en dypere forståelse av samfunnet og makte å forebygge mot negative hendelser, for eksempel i form av kriminalitet.

5.1.3. Kriminalitet

I delkapittel 3.2.4. ble det skrevet om hvordan den måten vi ønsker å leve livet på påvirker hvor vi bosetter oss. Som det ble nevnt der har bygda ifølge Villa (2000) tradisjonelt stått frem som stadig forsørger av en livsstil preget av trygghet, fred og ro. Spørsmålet er om dette inntrykket vil vedvare når lensmannskontoret har flyttet lenger vekk. Torbjørn og Ida er skeptiske, og frykter en oppblomstring av kriminalitet nå når lensmannskontoret er nedlagt.

Deres opplevelse er at det har eskalert allerede. Torbjørn svarer følgende på spørsmålet om hvordan de opplever stedet nå kontra før nedleggelse:

Det er litt mer Texas her nå. Folk setter seg i rus og påvirka tilstand i bilen og kjører. Sånt er jo skummelt. Folk kan jo kræsje i deg.. Ja, jeg har hørt mer etter det (nedleggelsen). Det er ikke noe politi her, så de gir faen.

Ida sier hun synes det er rart at når det er mest behov for lensmannskontoret, med økende kriminalitet og innbyggertall, så legges det ned. Ingrid's opplevelse er påfallende lik: «*Man har mye mer behov for lensmannskontor nå enn det man hadde før. Det er jo mye mer kriminalitet nå. Det er jo narkotika, på skolen og sånt. I dag slåss de med kniver, men før slåss man med knyttnevene*». Ingrid og Thomas er ikke i tvil, nedleggelsen vil føre til mer kriminalitet. Thomas forklarer:

Før når du ringte til politiet om folk som kjørte i fylla, så kom han og tok han. Og nå er det ikke noe poeng i å ringe. Folk gidder ikke ringe lenger, og det er jo ikke sånn det skal være. Det skal jo ikke være lovløst her ute. Man skal jo respektere lovene. Men det kommer jo ingen når de ikke respekterer det.

Informantene Borghild og Kjersti er også samstemte i sine opplevelser av utviklingen etter nedleggelsene. Førstnevnte påpeker at det er en selvfølgelighet at jo lenger unna etaten er, jo mer tid brukes for å komme til en situasjon. De trekker også frem den alvorlige situasjonen som alle informantene på dette studieområdet snakket om, hvor det tok tid før politiet kom. I delkapittel 3.3.1. om politiet og sentralisering presentertes resultatene fra den ferske rapporten om nærpolitireformens resultater til nå. Forskerne spesifiserte at de måtte sees som midlertidige fordi vi er midt inne i innføringsperioden, men det er i øyenfallende at informantene på dette punktet har såpass like opplevelser, og at de lyder relativt likt som det de politiansatte har svart i undersøkelsen. 80 % av 4500 politiansatte mener at beredskapen i Norge er blitt dårligere eller er den samme som før reformen og 90 % mener tilgjengeligheten til politiet for publikum er blitt dårligere eller er den samme som før (Filstad & Karp, 2018). Disse resultatene overrasker ikke etter å ha intervjuet innbyggerne. De overrasker nok heller ikke kommunene som i høringsuttalelser uttrykte bekymring for den manglede utredningen av virkninger nærpolitireformen ville kunne få (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Videre følger et utdrag fra samtalen mellom mor Borghild og datter Kjersti:

Borghild: Også er det jo det med at også det der (politiet) skal sentraliseres. Inn til sentrale strøk, også er det på en måte utkantene som blir sittende som taper fordi de blir lengst unna.

Kjersti: Og her er vi utkanten på utkanten. JA!

Borghild: Ja, eller jeg skal ikke si at jeg føler på det som noe sånn personlig, for stort sett går ting greit.

Kjersti: Jo, men jeg tenker på kommunen.. Vi er helt i utkanten, vi får ikke noen bevilgninger vi. Det er jo ikke noe vits i å bruke penger her (sagt med sarkastisk tone og blick). Det er mest lettvent og best for alle å prioritere sentrum. Sånn har det vært.

Flere kommuner ønsket at det skulle spesifiseres hva reformen, eller «sentraliseringen» som mange kommuner kalte det, ville gi av ressurser til forbedring av lokale polititjenester (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Sentralisering kan, som det ble skrevet om i delkapittel 3.3., bli sett på som en eksogen kraft, påført mange mindre steder utenfra (Onsager & Selstad, 2004). Anita ble nevnt tidligere som en informant som skilte seg noe ut fra de andre fordi hun ikke har følt på endringer når det gjelder tilstedeværelse, forebygging eller personlig utrygghet. I intervjuet legger hun vekt på hennes sviktende tillit til dem som sitter på toppen og tar avgjørelsene, samt skepsis til hvordan dette bærer frem hen bygdene. Hun poengterer at nærpolitireformen garantert blir et løft for steder som Trondheim og Klæbu, men for stedet hun bor ser hun ikke hvordan dette skal bidra til mindre kriminalitet. 80 % av de politiansatte spurt i undersøkelsene utført av Filstad og Karp (2018) oppgir at de ikke synes politireformen gir mening. Dette er det flere av informantene som også sier. Olav er i utgangspunktet relativt positiv til endringene og klar for å prøve å venne seg til avstanden. Men under intervjuet er det *en ting* han kan beskrives som opprørt over: «*Selv om de kaller det nærpolitireform, må man kunne kalle det sentralisering. Jeg skjønner i hvert fall at noen sier at det er sentralisering*». Kona Sigrid følger opp med et rungende ja. Kjersti er fortvilet over sentraliseringen, noe sitatet under gir uttrykk for:

De umiddelbare tankene mine går rett til at alt skal sentraliseres. Den generelle sentraliseringen, men det er jeg jo ikke så særlig fan av. Vi har sett mange bakdeler av det i andre sammenhenger også, og politiet skal jo være vår trygghet. Og når det også blir sentralisert, så er jeg redd for at det blir lovløse tilstander. En må jo forsvare seg selv. Det kan jo bli ganske skremmende situasjoner ut av det da. Du føler ikke at du har noen i ryggen som du kan rope på. Du må bruke noe annet enn politiet hvis du er i knipe.

Kjersti kommer her inn på et tema som diskuteres i neste delkapittel. Hun nevner at en må forsvare seg selv, noe flere av informantene snakker om. Det er tydelig at flere av informantene ikke føler seg prioritert, og frykter lovløse tilstander hvor økt kriminalitet i så

fall er et naturlig resultat. Anita er også frustrert over selve ordet, at det gir seg ut for å skulle være for distriktene: «*Altså å kalle det en nærpolitireform når de flytter alt fryktelig langt unna folk. Det blir jo ikke noe nærpoliti, det blir bare sentralisert og det blir jo større og fjernt... Jeg har ikke noe tro på at politireformen gagnar distriktene*». Denne iboende konflikten allerede synlig i nærpolitireformens formål nevnes også tidligere i oppgaven. I målet for reformen vektlegges det et effektivt beredskapspoliti, mens politikerne frontier reformen som et middel for å skape et tillitsvekkende nærpoliti (Direktoratet for forvaltning og IKT, 2017). Når ressursene er begrensede tilsier dette at noe må vike, og ut i fra det informantene sier virker det til å være distriktenes opplevde og faktiske trygghet som faller igjennom.

Informanten Trond oppsummerer dekkende noe som ble sagt og mottatt på ulikt vis av flertallet av informantene:

Der det mest sannsynlig er kriminalitet, der er politiet blitt styrket. Det blir redusert evne til å observere ting rundt omkring på de grisgrendte landsdelene, også blir det styrket der kriminaliteten er større. Så jeg vil si at hvis du har begrensa ressursar, så er det ikke så galt. Men å kalle det for nærpolitireform, det blir fullstendig feil.

Trond mener at det er viktig å forsterke politiet i de større, mer befolkede områdene, og synes det er verdt å ofre ressurser til distriktene for dette. Samtidig vedkjenner han at det føles litt negativt for bostedet. Som beskrevet tidligere har periferien, eller rurale strøk, tradisjonelt stått sterkt i landets økonomi og politikk (Johansen, 2009). Ifølge Karlsen og Lysgård (2002) er det derimot ting som tyder på at den tunge vekten småkommuner tidligere hadde i offentlige debatter, har skiftet til fordeler for byene. Trond er tilsynelatende enig i dette, men han ser ikke på dette som nådestøtet for rurale steders eksistens. Filstad og Karp (2018) sine resultater har i oppgaven blitt understreket som midlertidige når det gjelder bevis for nærpolitireformens konsekvenser. De skal isteden brukes som veiledende for videre handling. Et av punktet de trekker frem i særstilling er at politikerne må vedkjenne det faktum at reformens navn ikke står til dens hensikt. Det er ifølge dem ikke en nærpolitireform, men en sentraliserende reform som styrker sentrale områder, ikke distriktene. Dette er også et av de tydeligste funnene i denne oppgaven. Alle informantene nevner det og stiller seg spørrende til navnevalget. Reaksjonene varierer fra oppgitthet og irritasjon, til god humring over hvor letturte byfolk tror bygdefolk er. Følelsene er også varierte angående det de fleste informantene ser som et faktum: Nærpolitireformen har negative konsekvenser i form av blant

annet mer kriminalitet på stedet de bor på. Denne mangfoldigheten i reaksjoner vil neste del av diskusjonen se nærmere på.

5.1.4. Reaksjoner og personlighet

Innledningsvis i oppgaven ble undersøkelsene av Renå et al. (2016) om hvordan nedleggelsene hadde slått ut nevnt. De viste at folket strides – nærpolitireformen har fått blandede reaksjoner. Dette ser ut til å stemme også blant informantene i denne oppgaven. Et utdrag fra samtalen mellom mor Borghild og datter Kjersti siteres under som et eksempel på hvordan noen av dem føler angående endringene. På spørsmål om stedet oppleves annerledes nå sammenlignet med før nedleggelsen svarer de følgende:

Borghild: *Både ja og nei egentlig. Vi har vel ikke opplevd noe sånn voldsomt til hjelp før heller. Vi har strengt tatt ikke gjort det.*

Kjersti: *Nei, jeg vet ikke om det utgjør så stor forskjell før og etter, det tror jeg ikke.*

Borghild: *Jo det gjør jo det. Uttrykningstida blir jo mye lenger. Det er mer den følelsen i deg av at om noe skal skje, så er du mer utrygg, jo lenger uttrykningstida er.*

Kjersti: *Og at det er så tilfeldig. I beste fall kan det være en politibil her, om en situasjon inntreffer. I verste fall må de komme to og en halv time unna. Og i enda verste fall så kommer de ikke i det hele tatt. Hva skal du gjøre da?*

Borghild: *Jeg tenker at vi har jo tross alt et politivesen som skal trygge innbyggerne i Norge. Og det føles ikke noe mye trygt når de fjerner seg mer og mer fra distriktene der det også bor folk. Så sentraliseringen syns jeg er skummel.*

Om svarene de åpner med tydes, ser det ikke ut som de føler at den faktiske tryggheten har endret seg noe drastisk. Dette samsvarer med Olav og Sigrids inntrykk. Men til forskjell fra dem, har følelsene Borghild og Kjersti sitter med når de oppholder seg på stedet, endret seg. Kjersti trekker frem usikkerheten i det at det oppleves som tilfeldig om det er en politibil i nærheten. Borghild føler at politiet fjerner seg mer og mer fra distriktene, og påpeker at dette føles mot sin hensikt da deres oppgave er å trygge innbyggerne, ikke forlate dem. Hanna og Anita ser på den faktiske tryggheten som redusert, men opplever at deres egen følelse av trygghet er uendret. Ytterligere andre reaksjoner har Ragnhild, Ingrid og Thomas som alle snakker om hvordan de føler at det nå er dårligere forebygging, mer kriminalitet og økt utrygghet. Ragnhild svarte slik om hva hun tenkte da hun fikk vite om nedleggelsen: «*Det er jo en inngripen i vår trygghet at vi ikke har politi på øya. Skjer det noe her er det 3 timer å stå og vente i verste fall. Det er mest tryggheten vår det går på*». Og da spørsmålet om hun nå i ettertid har følt på at tryggheten har endret seg svarte hun følgende: «*Ja, tryggheten er endra veldig mye. Vi har egentlig ikke noe tro på at politiet kommer hvis det skjer noe. For den som stiller opp her hvis det skjer noe nå, det er blitt brann og redning*». Her er det tydelig at

opplevelser med at politiet ikke har kommet, har ført til at informanten har mistet tillit til dem, hvorpå dette leder til en redusert følelse av trygghet.

Som beskrevet i delkapittel 3.1. er begrepet trygghet mangefasettert, og arbeidet med å etablere det vil dermed dreie seg om flere aspekter. Politiet må selvsagt arbeide for å bekjempe den reelle kriminaliteten, men som Aas et al. (2010) påpeker er det like viktig at folket trygges i sin subjektive frykt for fare. De mener sistnevnte må gjøres på ulike måter fordi folk har ulik terskel for når de opplever noe som utrygt. Dette ble diskutert i delkapittel 3.1.1. om trygghetsbegrepet. I forrige avsnitt over presentertes noen av de følelsesmessige reaksjonene til informantene, og de kan se ut til å støtte opp om det Aas et al. (2010) skriver. Det hadde vært naturlig å tenke seg at de informantene som føler at den faktiske tryggheten er endret, også er de som føler på utrygghet, og vice versa. Men datamaterialet tegner til at det er flere faktorer som avgjør i hvilken grad politiet klarer å skape og ivareta trygghet. Informanter som ser på den faktiske tryggheten som uendret kjenner likevel på en økt utrygghet, mens andre som føler at de på papiret er mer utrygge hvis noe skulle skje nå, ikke opplever at dette endrer deres personlige trygghet i hverdagen. Det er her identitet og personlighet kommer inn i bildet.

Fosso (2004) påpeker at identitet, som også kan sees som et uttrykk for vår personlighet, er nært knyttet til flytting. Dette, i tillegg til vissheten om Giddens (1991) og Gullestad (1989) sine forståelser av personlighet som det vi erkjenner som oss selv og kommuniserer ut til andre, gjør det interessant å se nærmere på hvordan informantene vurderer tilsynelatende like opplevelser ulikt når det gjelder hva det har å si for deres trivsel på stedet. Ingrid og Thomas føler som presentert tidligere i diskusjonen at manglende patruljer gjør dem mer utrygge. Ekteparet er i 80-årene, mens Torbjørn, som mener patruljeringen ikke har noen reell verdi, er i starten av 30-årene. Alder spiller ifølge Aas et al. (2010) inn på hvilken grad av usikkerhet som skal til, før personen opplever at trygghetsfølelsen svekkes. Det gjør også selvtillit og erfaring, noe som kan være årsaken til at Trond som er i midten av 70-årene heller ikke opplever det som mer trygt å observere patruljerende biler og nærhet til politiet. Motsatsen til trygghet er som beskrevet tidligere blant annet usikkerhet og sårbarhet (Hylland Eriksen, 2006). Hvor fort mennesker føler på dette varierer. Om personen stoler på sin egen evne til å forsvare seg, skal det, som Aas et al. (2010) beskriver, mer til før han eller hun føler seg utrygg. Dette kommer også frem i datamaterialet. Informantene Kjersti og Anita vil nok kunne beskrives som damer som er trygge på at de kan forsvare seg selv til en viss grad. De

fremstår som rakryggede og kapable til å ta en støyt. Kjersti sier blant annet om et tenkt tilfelle hvor noe går galt og politiet ikke kommer: «*Hva skal du gjøre da? Du må jo ta saken i egne hender. Du kan jo ikke stå å se på at folk blir ihjælbanka.*» Mamma Borghild sier noe mer skeptisk: «*Men i verste fall kan du selv bli straffa for det*», hvorpå Kjersti skyter inn at det bryr hun seg fint lite om. Torbjørn lener seg også på at om det blir for ille, skal han klare å forsvare familien sin til tross for at det ikke er lov. Dette er interessant, fordi Torbjørn og Anita, i tillegg til Trond, er de informantene som føler lite på at deres egen trygghet er endret. Samtidig er Kjersti tydelig på at hun føler seg mer utrygg, til tross for uttalelser lik det som er gjengitt over, hvor hun ser ut til å være trygg på å kunne forsvare seg selv.

5.1.5. Informasjon

I dette delkapittelet vil graden av informasjon diskuteres kort. Dette var ikke et tema som i utgangspunktet skulle fokuseres på, men det ble tydelig i løpet av intervjuene at det rådet en del usikkerhet rundt prosessen med nedleggelsene. Informantene var usikre på hvor langt det nå er til nærmeste lensmannskontor, hvem som har ansvaret for dem og hvilke ressurser de har til rådighet. Særlig i tilknytning til rollen politikontakt, som overraskende få av informantene har hørt om til tross for at det har blitt ansatt en person til stillingen på begge plasser og som skal være i gang med sitt virke. Borghild virket oppgitt over informasjonsflyten angående politikontakt:

For det første så må det jo være solid informasjon til innbyggerne i kommunen, at de vet om at det finnes. [...] Det er greit å få solid informasjon. Den har nok ikke vært god nok, fordi jeg sveiper igjennom de fleste aviser og det der har gått meg hus forbi.. Nei, det holder ikke med en liten notis i ei nettavis ei stund, for at folk skal få det med seg. Det må snakkes mer om.

På spørsmål om hva de føler angående informasjonen som er gitt om nedleggelsen svarer informantene relativt likt i form av at den har vært mangelfull eller ikke-eksisterende. Ida og Torbjørn forteller at det har vært en del motstand mot endringene, og sier at de tror at med tydeligere begrunnelser for hvorfor det blir gjort, ville det blitt mer forståelse for handlingene. Den informasjonen som har kommet har blitt gitt i lokalavisa, noe de ikke mener er ideelt særlig for de unge. Informasjonen skulle ha kommet på en mer åpen plass, slik at alle kunne fått det med seg. Som Aas et al. (2010) understreker er det sentralt med god opplysning og informasjon for at innbyggere skal oppleve trygghet. Det kan derfor være verdt å notere seg at informantene er misfornøyd med nivået av informasjon, og sier at det de har fått med seg har vært gjennom lokalavisa. Tidligere forskning har vist at det ikke nødvendigvis er det beste for

innbyggerne, da overdrivelser og misforståelser fort kan oppstå via en lokalavis med sterk påvirkningskraft (Aas et al., 2010).

Det er lokalavisen som kan se ut til å ha vært kilden til informasjon om politikontaktrollen Borghild snakker om i siste presenterte sitat. Ut i fra funnene er det mulig å argumentere for at dette har skapt unødvendig utrygghet. Under intervjuene viste det seg at få hadde hørt om stillingen, og enda færre visste hva den innebar. Da det ble fortalt dem hva rollen dreier seg om, virket flere av informantene lettet og overrasket over at dette var noe de allerede hadde på plass. Hanna synes det høres ut som stillingen vil sikre at en person vet hva som trengs i lokalmiljøet og er tilstede for dem. Kjersti og Borghild er også positive, gitt at personen har lokalkjennskap. Trond ser også lyst på denne stillingen etter å ha blitt informert om hva den dreier seg om:

Det er en veldig viktig bit. De må ha en person i lokalmiljøet som er godt kjent. [...] En politikontakt kan bidra til en trygghetsfølelse, så det var et godt grep. Jeg tror det vil bidra til en tidligere observasjon av tilløp til kriminalitet. Den vil ha dialogen mellom ordfører og lensmannen. Den rollen skal ikke undervurderes. Og hvis politiet i tillegg greier å oppdage kriminalitet i de store byene så er det bra!

Ut i fra sitatet over kan det virke som Trond ser på en vellykket politikontakt som nøkkelen til å få i både pose og sekk, som det kanskje kan sies at nærpolitireformen ønsker i form av forebygging og bekjempelse av kriminalitet i by og distrikt. Andre er mer skeptiske til at *en* person skal bære lokalkunnskapen som et helt lensmannskontor tidligere bar. Ida og Torbjørn hadde ikke hørt om rollen før, og blir lettet ved nærmere informasjon. Samtidig er de usikre på hvor mye det i realiteten vil bedre situasjonen for innbyggerne. Ragnhild er en av få informanter som har hørt om stillingen før. Hun er kritisk til den dårlige informasjonen, og tror heller ikke stillingen vil sikre noen følelse av nærpoliti. Anita stiller seg også tvilende: «Skal han være sånn politimester Bastian type han da? Det tror jeg ikke kommer til å fungere i det hele tatt. Det blir litt mer sånn vise frem noen, “se hva dere har fått”, men hva i all verden får han gjort?»

Informantenes svar kan tolkes dithen at det med en mer dekkende informasjon om prosessen og innbyggernes muligheter til kontakt og støtte, kunne økt trygghetsfølelsen i noe grad. Dette kan tydeligst sees i de som ble lettet og følte seg mer betrygget da de under intervjuet fikk mer informasjon om politikontaktrollen. Ordene til Torbjørn og Ida om at de tror det ville

vært mer forståelse for avgjørelsen om det hadde blitt informert mer, tyder på det samme. Videre i oppgaven vil fokuset dreies mer mot hva nedleggelsen har hatt å si for innbyggernes syn på stedets kvaliteter, og hva de tenker om plassens fremtid.

5.2. Stedets attraktivitet

Innledningsvis i intervjuet ble informantene spurt om hva de setter pris på ved bostedet sitt. Dette er relevant for å finne ut hvilke kvaliteter som veier tungt for dem når det gjelder stedets attraktivitet, og for å kunne drøfte hvordan endringene har påvirket dem. Som presentert i delkapittel 3.2.1. om stedsbegrepet er en av Agnew (1987) sine forståelser av sted definert av opplevelsen, den følelsen menneskene har av stedet. Med den forståelsen vil informantenes eventuelle endrede syn på stedet kunne brukes for å argumentere for at stedet har endret seg.

5.2.1. Bostedets kvaliteter

«Trygt og godt. Fredelig og fritt. Fantastisk natur. Og de dype røttene her. Vi trives godt. Vi har alt innen en times tid». Dette er Kjersti sine ord om hjembygda. Skildringene går i dette sporet på spørsmål om hva informantene setter pris på. Olav liker folket og naturen, og hobbyene fotball og skyting som kan dyrkes på plassen, sammen med livslange vennskap. Tilsynelatende står naturen høyt for alle, på tvers av boplass, alder, kjønn og hobbyer. Anita gjør til stemmen som om hun deler en hemmelighet: «Det er jo ikke jeg som bor usentralt, det er de som bor i såkalt sentrum som bor usentralt.» Spørsmålet om hva informantene setter pris på ved stedet blir med vilje stilt i starten av intervjuet, i et forsøk på å høre hva de tenker uten å være preget av en lengre samtale om politiet. Ida og Torbjørn er de eneste informantene som nevner trygghet på dette spørsmålet, og de knytter det til sine barns fremtid. Ida siteres under:

Ungene er jo så små fortsatt så akkurat nå er det bare fryd og gammen med frihet og fin natur og ungene kan bare gå ut, uten å være redd for trafikk. Friheten til å kunne gjøre hva vi vil og ikke bo oppå naboen. Det er trygt det at alle kjenner alle.

Det er verdt å notere seg at heller ikke hun nevner trygghet knyttet til politiets tilstedeværelse. Hun fokuserer på oppveksten for ungene, som forståelser presentert i delkapittel 3.2.2. bekrefter er viktig for mennesker og den utviklingen vi får (Dale & Berg, 2013). En trygg oppvekst knyttes som nevnt flere ganger tradisjonelt til rurale strøk (van Dam et al., 2002). Som Relph (1976) poengterer er det forskjell på *identity of* og *with place*. Det kan argumenteres for at Ida snakker om førstnevnte i dette sitatet, fordi hun trekker frem stedets

identitet; fysiske faktorer og aktiviteter som skiller det fra andre steder. På et annet tidspunkt i intervjuet snakker hun om hvordan hennes barndom har formet henne til slik hun er i dag, noe som kan knyttes til identity *with place*. Oppvekstvilkår, sammen med livsstilønsker, påvirker som nevnt tidligere valgene for hvor vi bor (Dale & Berg, 2013).

Når det gjelder bostedets kvaliteter kan informantene generelt sies å vektlegge det samme som vanligvis knyttes til rurale strøk: en sunn livsstil i grønne omgivelser, muligheter for å dyrke en aktiv livsstil i nærområdene og fredelige, trygge arenaer for barn og voksne å utfolde seg i (Berg & Dale, 2004). Kjersti nevner de dype røttene til stedet som en kvalitet hun setter pris på. Hun sier også at stedet oppleves trygt og godt. De dype røttene kan øke følelsen av stedstilknytning, noe som ofte bidrar til å føle på trygghet og sikkerhet (Dale & Berg, 2013). Det gjelder som beskrevet flere ganger i oppgaven også motsatt, at følelsen av trygghet kan øke innbyggernes stedstilknytning. Trivsel og nærhet til naturen som Kjersti og flere av de andre informantene nevner, er også faktorer som kan øke tilknytningen til stedet, slik det ble presentert gjennom Aure et al. (2015) i delkapittel 3.2.3. omhandlende stedstilknytning.

Informantene ble spurt om hvordan nedleggelsene har påvirket deres hverdag. Her varierte svarene i større grad enn da det gjaldt hva de setter pris på ved bostedet. Ragnhild trekker frem at det er lenger å reise for å få fikset pass og lignende, mens Olav og Sigrid påpeker at pass er vel noe som skal gjøres hvert tiende år, så det kan de stå i. Både Trond og Ragnhild legger vekt på at avstanden til lensmannen har økt med tanke på å få svingt innom og sagt ifra om stort og smått. Dette var noe de begge gjorde i stor grad tidligere, med mål om å forebygge. Ekteparet Thomas og Ingrid forteller på sin side om en hverdag hvor de føler seg litt mer ansente. Likevel må det kunne sies at informantene ikke gir uttrykk for at hverdagen deres har endret seg drastisk.

Det er først på slutten av intervjuet, på spørsmål om de kan si noe om hvordan nedleggelsene har påvirket kvalitetene de setter høyt ved stedet, at informantene knytter trygghet direkte til nærpoliti. Dette er interessant fordi det som nevnt ikke ble dratt linjer mellom dette da informantene innledningsvis snakket om hvilke kvaliteter de setter høyt. Dette, kontrollerbare nettverk i Distrikts-Norge representerer ifølge Fosso (2004) ofte en trygghet for plassens innbyggere. Funnene som ble presentert ovenfor bekrefter at informantene føler på dette. Forskning har vist at disse tette nettverkene kan forhindre fremvekst av kriminalitet, vold og narkotikamisbruk (Fosso, 2004). Informantenes svar tyder på at også plassering av politiets

kontor har noe å si for i hvilken grad de opplever at dette forhindres. Det kan virke som det ikke bare trengs tette nettverk, men et lensmannskontor som ligger nærmere innbyggerne. Ida og Torbjørn trekker frem at det etter nedleggelsen virker som at terskelen for kriminalitet har blitt lavere, noe de frykter vil gjøre fremtiden for ungene mer utrygg. De understreker samtidig at stedet fortsatt føles som et trygt sted å bo og vokse opp på sammenlignet med byen. Ragnhild synes det verste som har endret seg er følelsen av at politiet er langt unna, i tillegg til at forebyggingen er blitt dårligere. Thomas og Ingrid vektlegger det samme som Ragnhild, og legger til at denne tryggheten var en viktig kvalitet med å bo der. Hanna nevner også at hun gjerne skulle sett at politiet var mer tilstede. Hun trekker frem et eksempel fra etter nedleggelsen hvor politiet var tilstede under et lokalt arrangement, og understreker at det er slike hendelser som gjør at hun kjenner på kvaliteten ved å bo på stedet.

Svarene over tyder på at flere av informantene opplever at tryggheten er blitt redusert eller truet på grunn av nedleggelsene. De andre kvalitetene ved å bo på stedet som trekkes frem virker derimot ikke til å ha blitt påvirket. God plass, fin natur og godt naboskap beskrives av informantene med varme følelser. Dette gir mening da stedsfølelser kan knyttes til blant annet emosjonell tilhørighet til bestemte typer landskap og til sosiale og kulturelle forhold (Vestby, 2015). Trond svarer følgende på spørsmål om kvalitetene han setter pris på med bostedet har blitt påvirket: *«Det har ikke endret noen ting. Nærhet til natur, opplevelsen av det gode liv, god eldreomsorg, stabil 17. mai, ungdommene priser sin oppvekst her, og vi har historie som er viktig og drar turister»*. Flott natur, historie som kan bidra til å skape stedsidentitet, tradisjoner på stedet og frihet til å bevege seg i vakkert nærområde er eksempler på faktorer som ikke ser ut til å ha blitt endret av nedleggelsene. For å avrunde diskusjonsdelen skal det i siste del fokuseres på hvordan informantene ser på nedleggelsens innflytelse på stedets fremtid.

5.2.2. Fremtiden

Funnene presentert i denne diskusjonen tyder på at flere av informantene føler seg mer utrygge etter nedleggelsen av lensmannskontoret, men at det ikke har gått ut over de andre attraktive kvalitetene stedet har. Informantenes tanker om flyttestrøm og fremtid henger sammen med hvordan de ser på stedets attraktivitet. Det er her relevant å åpne med Olavs tanker om hverdagen. For han avhenger kvaliteten på hverdagen mye av å ha folk, naboer, og

venner rundt seg, i et levende samfunn. Med nedleggelsen av lensmannskontorene forsvinner en stilling, noe som kan gjøre stedet mindre attraktivt å bo på. Han forklarer:

Det er viktig med den lensmannsstillingen for ei lita bygd. At en person til hadde bodd her. For hvis det blir sånn med flere stillinger - de kan være her en dag eller to for å få utført oppgavene, men de bor ikke her, så blir det ganske store konsekvenser. Ringvirkninger. De har jo ofte familie, med barn og gjerne ektefelle som kunne jobba her også.

Sysselsetting er et tema som ikke blir nevnt av andre enn Olav. Intervjuguiden er nok ikke lagt opp til større funn om temaet, da følelser og opplevelser av trygghet og stedets kvaliteter står i hovedfokus. Men Olav kom flere ganger tilbake til sysselsetting og arbeidsplasser, og mente nedleggelsen ville føre til at færre kan få jobb på stedet, og dermed gjøre det mindre attraktivt å flytte til. Han argumenterte også for at det vil kunne påvirke kvaliteten på bostedet for de som allerede bor der, fordi det forsvinner ressurssterke folk som tidligere har vært aktive i for eksempel den lokale fotballklubben. Det Olav beskriver her kan gjenkjennes som forvitring av lokalmiljøet, som Langørgen (2007) beskriver som en vanlig konsekvens av den pågående sentraliseringen. Han sier også at dette kan virke selvforsterkende, en ond sirkel hvor flere flytter fordi flere har flyttet. Dette støtter Olavs frykt om at nedleggelsen kan føre til at stedet blir mindre attraktivt og dermed velges bort fremfor et annet bosted.

Sentraliseringen øker, noe SSB bekrefter år etter år (2018). Som det ble beskrevet tidligere i oppgaven kan sentralisering bli sett på som en eksogen kraft skapt av utenforliggende årsaker som innbyggerne ikke kan gjøre noe med (Foss, 2016). En slik årsak kan være en større strukturendring, noe nedleggelse av det lokale lensmannskontoret kan sies å være. Nyere utviklingsteorier gir likevel håp om at mennesket ikke er helt overgitt avgjørelser over hodene sine. Endogene krefter, som vil si de unike ressursene som finnes lokalt, spiller også inn på stedets utvikling (Onsager & Selstad, 2004). Det vil si at innbyggernes mottagelse og syn på nedleggelsene er viktig for de faktiske konsekvensene av dem. I dag fokuserer studering av flytteprosesser i stor grad på menneskers egne liv, og hva de selv ønsker (Fosso, 2004). Tidligere i diskusjonen har det blitt presentert hvilke kvaliteter informantene setter pris på ved bostedet sitt. De kan særlig knyttes til den ene av grunnene Karlsen og Lysgård (2002) presenterer som vanlige årsaker til at folk velger å bo ruralt: fritid og boform hvor sosiale nettverk, god plass, mer tid, nærhet til natur, sikkerhet og trygghet settes høyt. Siden 1990-

tallet har det blitt tydeligere at livsstil, meninger og identitet er viktig for menneskers valg av bosted. I analyseringen av flytting har dette blitt lagt stadig økende vekt på (Fosso, 2004).

Trond mener at nedleggelsen ikke har noe å si for flyttestrømmen til bostedet hans, fordi det er andre faktorer som veier mye tyngre. Han trekker frem mulighetene for å få jobb som en av dem. Torbjørn og Ida, som gjennom intervjuet har snakket mye om at nedleggelsen har resultert i en redusert forebygging og en økt utrygghet, tror heller ikke endringen vil påvirke om folk flytter fra eller til. De er vell og merke noe mer usikre enn Trond, og avslutter med at det er umulig å forutse fremtiden. Ragnhild har også vært tydelig på at nedleggelsene har direkte konsekvenser for forebyggingen, og har sagt i klartekst at hun opplever både den faktiske og den subjektive tryggheten som redusert. Likevel sier hun at hun ikke tror det har noe å si for om folk flytter til stedet. Ragnhild mener det er arbeidsmuligheter, samt naturen og det rolige livet som vil være avgjørende for tilflytterne. Dette samsvarer med Kjersti og Borghild sine tanker. De kommenterer også at de tviler på at de som allerede bor der vil flytte vekk på grunn av nedleggelsen. Kjersti begrunner det slik: *«Jeg tror ikke det vil påvirke noe tilflytning eller fraflytning, fordi det her er ikke en plass som vil bli patruljert med politi til vanlig. Vi er jo en utpost, så jeg tror ikke det vil påvirke noe»*. Borghild utdyper videre:

Jeg tror ikke folk vil flytte herfra fordi det er langt til lensmann. Det er jo ikke akkurat et belasta miljø. Det er jo i utgangspunktet ei fredfull grend, og jeg tror ikke vi blir noen magnet for høykriminelle heller fordi vi er for langt unna. Jeg tror ikke setningen "vi flytter dit fordi der er det ikke politi" noen gang har blitt sagt, det tror jeg ikke på. Jeg tror stedet vil bestå, uansett om politiet er snarrådig eller ikke.

Mor og datter er innom flere aspekter ved flytting i situatene som er gjengitt over. Kjersti sier at de allerede er en utpost, som det ikke forventes å være mye politi på. Dette kan forstås som at folk som ønsker å flytte dit ikke forventer at politiet vil være der uansett, og de som bor der fra før er vant til å klare seg med få patruljeringer. Borghild støtter dette, og knytter stedet til å være fredfullt, slik det har blitt presentert i oppgaven er vanlig å gjøre med rurale strøk. Hun spøker også med at hun tviler på at nedleggelsen vil øke tilflytningen fordi kriminelle vil se sitt snitt til å etablere seg uten politiets argusøyne.

Thomas gir uttrykk for at til tross for at han føler seg mer utrygg, er kvalitetene som nærhet til sjøen og få folk rundt seg mer verdt. Han tror ikke nedleggelsen vil påvirke flyttestrømmen, fordi han ser ikke for seg at unge folk tenker mye på hvor langt det er til politiet. Dette kan se ut til å bekreftes, da informantene Hanna, som i midten av 20-årene nylig flyttet til stedet, sier

følgende angående avstanden til politiet: «*For min del hadde det ikke noe å si, det var ikke inne i vurderingen, ikke i det hele tatt*». Informantene ser fortsatt på bostedet som et attraktivt sted, til tross for at tryggheten knyttet til politiet og forebyggingsarbeidet virker å være redusert for flere. Dette tilsier at noen kvaliteter, som for eksempel naturen, nært naboskap og god plass, veier tyngre for informantene enn det å føle seg trygg på å få hjelp raskt. De tror også at disse vurderingene gjelder for eventuelle tilflyttere, og har ikke noe tro på at nedleggelsene vil påvirke flyttestrømmen til stedet. Funnene gir heller ingen indikasjoner på at noen av informantene er i nærheten av å ønske å flytte på seg på grunnnet endringene. Når det gjelder fraflytning generelt er det heller ikke her mye som tyder på at de frykter dette i større grad. Det er likevel verdt å notere seg Olavs tanker om at nedleggelsen føles som en del av den større sentraliseringen som flytter stillinger, og etterhvert innbyggere, fra stedet.

Som Dale og Berg (2013) legger frem er stedstilknytning en del av menneskers behov. De mener det kan være avgjørende for om folk velger å flytte eller bli der de bor. Datamaterialet avslører at informantenes tilknytning til bostedet og deres varme følelser for hverdagen som tilbys dem der, står sterkt. Lewicka (2011) understreker at stedstilknytning handler om både sosiale og fysiske følelsesmessige bånd mellom sted og menneske, noe flere av informantene bekrefter gjennom sine svar. Olav setter for eksempel stor pris på det sosiale ved at stedet er lite, at de fleste bor der hele livet, og ofte sees gjennom hobbyene som muliggjøres i det fysiske nærområdet. Bostedets attraktivitet kan ikke ut i fra dataen samlet til denne oppgaven påstås å ha endret seg i noen stor grad. Dette må sies å være gjeldende til tross for at informantene forteller om flere elementer ved nedleggelsene de gjerne skulle vært foruten. Redusert forebygging og økende kriminalitet er noe som nevnes i særstilling, og flere av informantene uttrykker bekymring for ivaretagelsen av innbyggernes trygghet i fremtiden. Det er derimot mye som tyder på at det gode liv, som Sørli et al. (2012) beskriver som et vanlig ideal i dag, fortsatt er mulig å oppnå på stedet i fremtiden.

6. KONKLUSJON

Tolv personer har gitt et innholdsrikt innblikk i hvilke konsekvenser de erfarer at nedleggelsen har for stedets trygghet og attraktivitet. Det første forskningsspørsmålet som er knyttet til følelser og trygghet førte informantene inn på temaer som tillit, forebygging, tilstedeværelse og lokal forankring. Det fremstår av funnene som at opplevelser der politiet ikke kommer i tide eller i det hele tatt og dermed oppfattes som fraværende, er en vesentlig kilde til sviktende tillit. Flere av informantene meddeler at dette videre har ført til at trygghetsfølelsen deres er redusert. Det vil si den opplevde tryggheten, men det er også nærliggende å se for seg at et politi som ikke kommer ved oppringing ikke makter å ivareta den faktiske tryggheten heller. Nærpolitireformen er tydelig på at tillit er grunnleggende i arbeidet for å etablere trygghet blant folket. Videre arbeid med implementering av reformen bør av den grunn, og ut i fra oppgavens funn, innebære en høyere prioritering av tilstedeværelse for å unngå at politiet mangler når innbyggerne som nylig har mistet sitt lokale lensmannskontor trenger dem. Dette kan også sees i sammenheng med ivaretagelse av stedets tilbud til sine innbyggere om en trygg, rolig og harmonisk hverdag.

Funnene tyder på at det er en utbredt bekymring blant innbyggerne for hvordan nedleggelsen skal makte å ivareta en tilfredsstillende grad av forebygging. Flertallet av informantene har observert politiet like lite, eller i mindre grad enn før. Det er særlig fokus på at mangelen på et tilstedeværende politi er svekkende for forebyggingen mot kriminalitet blant ungdom. Av flere blir det også trukket frem at de ser på samarbeidet med kommunen og skolen som dårligere etter nedleggelsen. Informantene frykter for dette, samt redusert tilgjengelighet med tanke på rådføring eller mottak av tips om småkriminalitet som ikke skal eskalere, samt hjelp når det skjer alvorlige hendelser innbyggerne ikke ønsker å stå i alene. Det er i midlertidig delte meninger om i hvilken grad patruljerende politi er viktig for tryggheten, og om det har blitt mindre eller mer av det. I informantenes øyne har nedleggelsene også påvirket politiets lokale forankring og sivile preg. Flere av dem forteller om situasjoner hvor manglende lokalkunnskap og relasjon til innbyggerne har ført til at politiet føles fjernere og mindre kapable til å holde dem trygge, sammenlignet med da de hadde det gamle lensmannskontoret. Kriminaliteten har i følge noen av informantene økt etter nedleggelsen, mens andre frykter for at den vil gjøre det. Frykt for egen sikkerheten kan knyttes til det motsatte av å føle seg trygg. Dermed tyder også dette på at nedleggelsen har økt innbyggernes opplevelse av utrygghet. I hvilken grad informantene opplever det som tyngende at tryggheten er endret ser derimot ut

til å variere. Dette kan for eksempel knyttes til personlighet, fordi mennesker har ulik grense for hvor mye som skal til før de føler at de ikke kan takle noe på egenhånd.

Det er her verdt å løfte blikket opp og rette det mot de som står ansvarlig for gjennomføringen av nærpolitireformen. Oppgavens funn viser at det er overveiende sannsynlig at nedleggelsene påvirker innbyggernes opplevelse av trygghet i negativ retning. Enkelte av informantene ser ut til å ta på seg en mental rustning og uttrykker holdningen «men vi skal tåle dette, så lenge dere begynner å kalle en spade for en spade». Det vil si å omdøpe nærpolitireform til sentraliseringspolitireform. Dette er en anbefaling verdt å notere seg og ta med i det videre arbeidet med innføringen av reformen, men fokuset kan sies å bør ligge på noe enda mer overordnet. Det er vanskelig å se for seg at det er rett at når man har valgt å bosette seg i Distrikts-Norge må du stå i et knivdrama eller en drukningsulykke kun med støtte i dine sambygdinger, fordi politiet ikke kan sette seg i bilen før det har vært vaktskifte i byen grunnet den lange tiden det tar frem og tilbake. Nærpolitireformen er presentert som en reform som skal øke politiets operative virksomhet, synlighet og tilgjengelighet for innbyggerne slik at de i større grad sikres trygghet. Funnene i denne oppgaven tyder på at så langt i omstrukturingsprosessen har det motsatte skjedd for de som bor i den såkalte periferien av Norge. Kanskje er dette et resultat som bærer preg av at fruktene av reformen ikke har modnet enda. Likevel kan innbyggernes opplevelser sees som verdifulle bidrag i veien videre med å forhindre den økende utryggheten. Det kan bli viktig i fremtiden, da det er lite som tyder på at de har tenkt å flytte på grunn av den.

På spørsmål om hvilke kvaliteter innbyggerne setter pris på ved stedet og som er avgjørende for at de bor der, trekkes de faktorene som tradisjonelt knyttes til rurale strøk frem. Flere av informantene nevner trygghet, men knytter det i større grad til harmonisk livsstil, hvor man kjenner naboene og har rom til å utfolde seg. Få drar i første omgang direkte linjer mellom tilstedeværende politi og stedsattraktivitet, men da de blir spurt om hvordan nedleggelsene har påvirket kvaliteter de setter pris på, sier flere at tryggheten er truet på grunn av omstruktureringen. Sentralisering er et tema som kan knyttes til begge forskningsspørsmålene. Informantene er samstemte i at nedleggelsene er en del av en sentraliserende tendens som har vært gjeldende de siste årene. Noen av informantene uttrykker at de føler seg nedprioritert og glemt til fordel for byene, hvor særlig de to eldste er tydelige. Blant annet forteller de at nedleggelsen får dem til å føle seg ubetydelige, noe som kan betegnes som et sterkt utsagn. Innbyggernes tanker og følelser kan sees som indikatorer

på hvilke konsekvenser nedleggelsene har. Dette kan sies med bakgrunn i flere av stedsforståelsene som ble lagt frem i oppgavens analytiske rammeverk, men det kommer også frem av funnene i denne oppgaven. Flere av informantene sier i klartekst at skuffende opplevelser med politiet etter nedleggelsene har fått dem til å enten se på seg selv som mer utrygge, eller frykte for at de er det. Det er derimot lite som tyder på at denne tryggheten er grunnleggende for deres vurdering av stedet som attraktivt å bo på. Informantene opplever ikke at hverdagen deres er endret, hvorav inngår at kvaliteter som vakker og tilgjengelig natur, godt naboskap, ro og frihet er upåvirket. De ser stedet som like tiltrekkende å flytte til, og like lite fristende å flytte i fra som før nedleggelsen.

Funnene i oppgaven kan tyde på at tilknytningen og følelsene innbyggere har bygd opp til og for sitt rurale bosted står sterkt. Kjærligheten innbyggere i Distrikts-Norge har for stedet de bor dreier seg tilsynelatende i større grad om andre faktorer enn tryggheten som ligger i å ha et nærliggende lensmannskontor. Det vil ikke si at trygghet ikke blir vektlagt for et steds attraktivitet, men innbyggerne ser ut til å finne det gjennom andre kvaliteter ved stedet. I denne undersøkelsen er det få funn som indikerer at nedleggelsen av det lokale lensmannskontoret har større følger for stedets attraktivitet. Stillingene og ressursmenneskene som forsvinner fra stedet blir sett på som en del av den økende sentraliseringen, men den reduserte trygghetsfølelsen blir ikke knyttet til å ha direkte påvirkning på flyttestrømmen. Likevel er det verdt å merke seg at den tilsynelatende upåvirkede attraktiviteten til stedet ikke kommer av økt trygghet etter nedleggelsen av lensmannskontorene, men til tross for den reduserte opplevelsen av trygghet. Hvor lenge og i hvor stor grad innbyggerne fortsetter å se forbi dette er nok avhengig av skrittene som tas videre i implementeringen av nærpolitireformen. Denne oppgaven kan sees som et lite, men viktig steg som dreier seg om å lytte til grasrota for å se hva som gror.

6.1. Veien videre

Studiens hensikt er å belyse hvilke konsekvenser innbyggere som har mistet sitt lokale lensmannskontor etter innføring av nærpolitireformen opplever, knyttet til trygghet og stedets attraktivitet. Siden gjennomføringen av nærpolitireformen fortsatt er i innføringsfasen (Filstad & Karp, 2018), kan resultatene fra denne studien være interessante å ta med seg i den videre prosessen med nedleggelse i landet. Denne kvalitative studien har undersøkt opplevelsene til mennesker på to spesifikke steder. Funnene kan likevel tenkes å være relevante for andre studier, med lignende forsetter knyttet til omstruktureringene som er igangsatt.

Studiens informanter kunne som nevnt i delkapittel 4.5. med fordel ha blitt sanket på flere måter, da bruken av få nøkkelpersoner kan true mangfold knyttet til perspektiver, alder, livssituasjon og verdier. Om omfanget av oppgaven hadde strukket til kunne det også vært hensiktsmessig å intervju flere informanter, særlig med tanke på aldersvariasjon. Funnene tyder samtidig på at utvalget har vært mangfoldig, da datamaterialet fremstår som relativt rikt. Informantene vektlegger ulike faktorer i sine dyptgående beskrivelser. Det skal likevel poengteres at funnene i et større perspektiv er sammenfallende med det inntrykket aviser og andre medier gir inntrykk av, om redusert følelse av trygghet blant distriktenes innbyggere. Studiens funn tilknyttet stedets attraktivitet samsvarer også med det tradisjonelle bildet av rurale strøk (Berg & Dale, 2004). Disse resultatene er forhåpentligvis et utfall av at studien har truffet med sitt mål, men det må påpekes at den iboende kunnskapen jeg sitter med når jeg går inn i dette, også kan ha påvirkning på hvordan undersøkelsen bygges opp og spiller ut.

Nedleggelsene foregår i hele landet, med varierende avstander til det nye lensmannskontoret. Oppgavens omfang satte en stopper for antall steder det var mulig å hente inn data fra. Det kunne vært interessant å undersøke flere områder i Norge, da denne studien er begrenset til noen utvalgte trønderes opplevelser. Særlig kunne det vært berikende å få et større datamateriale knyttet til mer varierte avstander til nærmeste lensmannskontor. Resultatene fra denne studien, og eventuelle studier som inkluderer flere informanter og steder kan ha betydning for arbeidet videre med å trygge Norges befolkning.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Før opptak

Jeg forteller litt om temaet for samtalen (bakgrunn og formål)

- master for geografisk institutt på NTNU, om effektene av nedleggelsen av lensmannskontorene.
- Formålet med masteren er å finne ut mer om hvordan nedleggelsen har påvirket befolkning i distriktenes opplevelse av trygghet, og hvordan det har påvirket deres syn på stedets attraktivitet.
- **Forklarer hva intervjuet skal brukes til og forklarer taushetsplikt og anonymitet.** Dine svar vil bli grunnlaget for min master. Du, alderen din og hvor du kommer fra vil bli anonymisert. Jeg har taushetsplikt, og opplysningene du deler vil tas opp på lydbånd, lagres i passordbeskyttet maskinvare tilhørende NTNU, og slettet i juni når masteren er ferdig.
- Underskrift
- Spør om noe er uklart, om det er noen spørsmål

Starter opptak

Innledning

- Hvor lenge har du bodd her?
- Hvordan er det å bo her?
- Kan du trekke frem noen kvaliteter med Frosta som du setter høyt?
 - Fordeler?
 - Noe du savner?
- Hva var grunnene til at du bosatte deg her/ble her?
- Tiden du tilbringer her, hva bruker du den på?
 - Jobber? Fritidsaktiviteter?
- Hva slags tilknytning har du til stedet? (Beskrive sitt forhold til det)
 - Mye familie her?

Prosesen (Starten)

- Kan du fortelle om da du fikk vite at lensmannskontoret skulle legges ned?
 - Hvordan fikk du høre om det?
 - Tanker ved starten av prosessen?
 - Når det var en mulighet for nedleggelser
 - Når det ble avgjort at det skulle bli nedlagt
 - Hadde du en mening om saken fra før av/fra start av?

Opplevelsen av trygghet

- Så ble lensmannskontoret lagt ned (*sett inn datoen som passer for stedet*).

ENDRINGER

- Hvordan har nedleggelsen påvirket.....?
 - Din hverdag?
- Stikkord for meg: Pass? Følelsen av trygghet, risiko, opplevelsen av beredskap?
 - Opplevs stedet annerledes?
- Trygghet?

- Stemningen i bygda?
- Snakkes nedleggelsene om?
- Splittelse eller enighet?
- Fellesskapsfølelsen (mtp. trygghet)
 - (Et av målene med politireformen er å ha en mer **målrettet innsats** på forebygging). Hva slags inntrykk har du av endringer når det gjelder den forebyggende effekten? Har du opplevelsen av mer eller mindre ubehagelige hendelser?
- Ungdommen
- Hvordan ser du på fremtiden for bygda? Tror du nærpolitireformen vil føre til mer eller mindre kriminalitet her?
- Det uttalte målet med nedleggelsene er blant annet å sikre tilstedeværelse av et kompetent og effektivt lokalt nærpoliti, der befolkningen bor. Hva føler du angående suksessen av dette målet?
 - Hvordan er inntrykket ditt politiets tilstedeværelse?
- En politikontakt skal fungere som et bindeledd mellom kommunen og politiet.
 - Hvordan har informasjonen rundt dette vært?
 - Vet du hvem det er og hvordan å ta kontakt?
 - Hvordan føler du dette fungerer?
 - Økt trygghetsfølelse?

Tillit til politiet

- Hvordan var forholdet ditt til politiet før nedleggelsen? Hvordan er det nå?
- Opplever du at tilliten din til politiet er endret?
 - Hva vil du si ligger i «tillit til politiet»? Hva innebærer det for deg?

Situasjoner

- Kan du fortelle om en situasjon (eller flere) som har involvert eller burde ha involvert politiet her, før nedleggelsen? Og etter?

Proessen (nå)

- I ettertid: Hvordan har opplevelsen av nedleggelsen vært for deg?
- Hvordan er følelsene dine angående saken nå? Har meningene dine endret seg noe?

Stedets tiltrekning

- I starten snakka vi om hvorfor du bosatte deg her, og noen kvaliteter du setter høyt med stedet. Hvordan har nedleggelsen påvirket disse kvalitetene?
 - Sterkere? Truet?
- Hvordan tror du nedleggelsen vil påvirke stedet i framtida?
 - Påvirke tilflytning/fracflytning?

Avslutning

- Er det noe du ønsker å legge til som ikke har blitt snakket om?

Vil du delta i forskningsprosjektet:

«En undersøkelse av hvordan nedleggelsen av lensmannskontorer påvirker lokalbefolkningen opplevelse av trygghet»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan nedleggelsen av lensmannskontoret har påvirket lokalbefolkningens opplevelse av trygghet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan nedleggelsen av lensmannskontorer i distriktene har påvirket innbyggernes opplevelse av trygghet, samt se nærmere på hva det har gjort med deres syn på stedets attraktivitet. Prosjektet er en del av undertegnede lektor i geografi-students masteroppgave.

Opplysningene som hentes inn fra informantene vil ikke bli brukt til noe annet utover denne masteroppgaven.

Geografisk institutt ved NTNU er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Gjennom prosjektet vil et antall på mellom 15-20 mennesker bli intervjuet. Du får spørsmål om å delta fordi du bor i et område hvor lensmannskontoret dere tidligere soknet til, har blitt lagt ned.

Hva innebærer det for deg å delta?

Du vil bli intervjuet i 30 min -1 time av masterstudenten som gjennomfører dette prosjektet. Spørsmålene vil dreie seg om din opplevelse av stedet du bor på, med nedleggelsen av det lokale lensmannskontoret som hovedtema. Opplysningene du deler vil tas opp på lydbånd, og lagres i passordbeskyttet maskinvare tilhørende behandlingsansvarlig institusjon. All data vil bli slettet straks prosjektet er ferdigstilt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det vil kunne være undertegnende masterstudent og veileder som har tilgang til opplysningene. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Du og din personalia vil anonymiseres fullstendig, det er kun din boplass som vil beholdes med navn.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes juni 2019. Da vil alle lydopptak og personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Geografisk institutt ved NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Geografisk institutt ved NTNU, ved Frode Flemsæter, epost: Frode.flemsater@ruralis.no, tlf.: +47 905 77 029 og/eller masterstudent Guro Buan Dahlen, e-post: gurobd@stud.ntnu.no tlf.: 41608249.

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «**En undersøkelse av hvordan nedleggelsen av lensmannskontorer påvirker lokalbefolkningen opplevelse av trygghet**» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at det blir gjort lydopptak under intervjuet som slettes ved prosjektslutt juni 2019

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. *Juni 2019*.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

LITTERATUR

- Agnew, J. (1987). *Place and Politics: the Geographical Mediation of State and Society*. London: Allen & Unwin.
- Aubert, V. (1991). *Det skjulte samfunn* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Aure, M., Langset, B. & Sørli, K. (2011). Flyttemotiver og bostedsvalg *Plan*, 43(05), 42-48.
- Aure, M., Nygaard, V. & Wiborg, A. (2015). Stedstilknytning: Materialitet, relasjoner og følelser. I M. Aure, N.G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (Red.), *Med sans for sted, nyere teorier* (s. 195-211). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Bahn, C. (1974). The reassurance factor in police patrol. *Criminology*, 12(3), 338-345.
- Balvig, F., Holmberg, L. & Højlund Nielsen, M. P. (2011). Verdens bedste politi: Politireformen i Danmark 2007-2011.
- Benson, M. (2011). The Movement Beyond (Lifestyle) Migration: Mobile Practices and the Constitution of a Better Way of Life. *Mobilities*, 6, 221-235.
<https://doi.org/10.1080/17450101.2011.552901>
- Berg, N. G. . (2016). Lokalsamfunn som sted - hvordan forstå tilknytning til bosted? I M. Villa & M. S Haugen (Red.), *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Berg, N. G. & Dale, B. (2004). Sted - begreper og teorier. I A. Førde, B. Kramvig, N. G. Berg & B. Dale (Red.), *Mennesker, steder og regionale endringer* (2. utg.). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Berg, N. G. , Dale, B., Lysgård, H. K. & Löfgren, A. (2004). Mennesket, steder og regionale endringer - introduksjon. I A. Førde, B. Kramvig, N. G. Berg & B. Dale (Red.), *Mennesker, steder og regionale endringer* (2. utg.). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Boyle, P. & Halfacree, K. (1998). *Migration into rural areas: theories and issues* John Wiley and Sons Ltd.
- Cope, M. (2016). Organizing and Analyzing Qualitative Data. I Iain Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (s. 373-393). Ontario: Oxford University Press.
- Crang, M & Cook, I. (2007). *Doing Ethnographies*. London: SAGE Publications.
- Cresswell, T. (1996). *In Place/Out of Place: Geography, Ideology and Transgression*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Cresswell, T. (2008). Space and place 1977: Yi-Fu Tuan. I P. Hubbard, R. Kitchin & G. Valentine (Red.), *Key Texts in Human Geography*. London: SAGE Publications.
- Dale, B. & Berg, N. G. (2013). Hva er stedsidentitet, og hvordan fanger vi den opp? . I A. Førde, B. Kramvig, N. G. Berg & B. Dale (Red.), *Å finne sted - metodologiske perspektiver i stedsanalyser* (s. 23-42). Trondheim: Akademisk Forlag.
- Damvad. (2013). *Analyse av rasjonale for og innsats knyttet til lokal samfunnsutvikling innenfor regional- og distriktpolitikken*. (Delrapport 1). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/79f3ac29b99b40f6ab59f64f3174f9fe/rasjonale-lokal-samfunnsutvikling-delrapport-1.pdf>
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Hentet 12.03.2019 fra https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf
- Direktoratet for forvaltning og IKT. (2017). *Evaluering av nærpolitireformen - statusrapport 2017*. Hentet fra https://www.difi.no/sites/difino/files/18_2_evaluering_av_naerpolitireformen_2017.pdf

- Dowling, R. (2016). Power, Subjectivity, and Ethics in Qualitative Research. I Iain Hay (Red.), *Qualitative Research Method in Human Geography* (4. utg., s. 29-44). Ontario: Oxford University Press.
- Dunn, K. (2016). Interviewing. I Iain Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (4. utg., s. 149-188). Ontario: Oxford University Press.
- Filstad, C. & Karp, T. (2018). Ledelse, implementering, effekter og resultater av nærpolitireformen.
- Foss, B. J. B. (2016). «Det setter jo stedet på kartet»: småskala stedsutviklingstiltaks betydning for forståelse av sted: Hasselvika som case NTNU.
- Fosso, E.J. (2004). Unges flytting - et spørsmål om identitet og myter om marginale og sentrale steder? . I A. Førde, B. Kramvig, N. G. Berg & B. Dale (Red.), *Mennesker, steder og regionale endringer* (2. utg.). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. . Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity* Cambridge: Policy Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Gullestad, M. (1989). *Kultur og hverdagsliv : på sporet av det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hay, I. (2010). *Qualitative research methods in human geography* (3. utg.). Oxford: Oxford University Press.
- Holmberg, L. (2014). Scandinavian police reforms: can you have your cake and eat it, too? AU - Holmberg, Lars. *Police Practice and Research*, 15(6), 447-460. <https://doi.org/10.1080/15614263.2013.795745>
- Hylland Eriksen, T (2006). *Innledning: Tryggheten og dens motstandere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Høigård, C. (2011). Policing the North. *Crime and Justice*, 40(1), 265-348. <https://doi.org/10.1086/659840>
- Innes, M. (2004). Reinventing Tradition?: Reassurance, Neighbourhood Security and Policing, 4(2), 151-171. <https://doi.org/10.1177/1466802504044914>
- Innst. 306 S (2014–2015). (2015). *Innstilling fra justiskomiteen om endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/instillinger/stortinget/2014-2015/inns-201415-306.pdf>
- Jenkins, R. (1996). *Social Identity* (3rd ed. utg.). London: Routledge.
- Johansen, S. (2009). *Sentraliseringens pris* (5). Oslo: Norsk Institutt for By- og Regionforskning. Hentet fra <http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/2009-5.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2015). *Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)* (Prop. 61 LS). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/0f5847ca5bae4b2996b6441423e5ea09/no/pdfs/prp201420150061000dddpdfs.pdf>
- Justiskomiteen. (2014-2015). *Innstilling fra justiskomiteen om endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)* (Innst. 306 S 2014-2015). Oslo: Stortinget.
- Karlsen, J. & Lysgård, H. K. . (2002). Stedsprofilering og livsstilsflyttere–redningen for rurale småsamfunn? *Plan*, 34(02), 26-31.
- Kelling, G., Pate, T., Dieckman, D. & Brown, C. E. (1974). The Kansas City preventive patrol experiment. *Washington, DC: Police Foundation*.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Langørgen, A. (2007). Sentralisering - årsaker, virkninger og politikk. *Samfunnsspeilet*, (2007/2), 46-59.
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31(3), 207 - 230.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.10.001>
- Lie, E. M. (2011). *I forkant: kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Little, J. (2002). *Gender and Rural Geography. Identity, Sexuality and Power in Countryside*. London: Prentice Hall, Pearson Education.
- Lysgård, H. K., Ryntveit, A. K & Karlsen, J. (2000). *Å bo på landet - et valg av livsstil: en studie av Marnardal og Åseral*. Kristiansand: Agderforskning.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching* (2. utg.). London: SAGE Publications.
- Massey, D. (1994). *Space, place and gender*. Cambridge: Polity Press.
- NOU 2012:14. *Rapport fra 22.juli-kommisjonen*. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.
- Onsager, K. & Selstad, T. (2004). *Regioner i utakt* Tapir.
- Politianalyseutvalget NOU 2013:9. (2013). *Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*. Oslo.
- Politidirektoratet. (2017). Endringer i politidistriktenes lokale struktur Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/02-narpolitireformen/lokal-struktur---tjenestested/20170113---ny-organisering-av-norsk-politi---beslutninger---endringer-i-politidistriktenes-lokale-struktur.pdf>
- Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet (politiinstruksen)* (FOR-1990-06-22-3963). Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/1990-06-22-3963>
- Politi-loven. (1995). *Lov om politiet* (LOV-1995-08-04-53). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1995-08-04-53>
- Politiroллеutvalget NOU 1981:35. *Politiets rolle i samfunnet : delutredning I* Oslo: Universitetsforlaget.
- Regjeringen. (2015). Nærpolitireformen. Hentet 08.04 2019 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/kriminalitet-og-politi/innsikt/narpolitireformen/id2398914>
- Regjeringen.no. (2018). *Fakta om nærpolitireformen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/kriminalitet-og-politi/innsikt/narpolitireformen/fakta-om-narpolitireformen/id2398894/>
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*. London: Pion Limited.
- Renå, H., Lægred, P., Aars, J. & Glomseth, R. (2016). *NÆRPOLITIREFORMEN. Politiansatte og lederes vurdering av dagens situasjon og forventinger til reformen*. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap: Universitetet i Bergen. Hentet fra <https://fido.nrk.no/2c3c4ffc7b7debaa963f9b354984ce059e6295cd0f2b03817137ee2256405863/Rapport%20om%20politireformen.pdf>
- Seamon, D. & Sowers, J. . (2008). Place and Placelessness (1976): Edward Relph. I P. Hubbard, R. Kitchin & G. Valentine (Red.), *Key texts in Human Geography*. London: SAGE.
- Smith, D. P., Finney, N., Halfacree, K. & Walford, N. (2015). Introduction: «On the Move» in the Twenty-first Century and Contemporary Internal Migration in the UK. I D.P. Smith, N. Finney, K. Halfacree & N. Walford (Red.), *Internal Migration: Geographical Perspectives and Processes* (s. 1-14). England: Ashgate.
- SSB. (2018). Økt flytteaktivitet i Norge. Hentet 13.02.19 fra www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/okt-flytteaktivitet-i-norge

- Stratford, E & Bradshaw, M. (2016). *Qualitative Research Design and Rigour*. I Iain Hay (Red.), *Qualitative research methods in human geography* (4. utg.). Canada: Oxford University Press.
- Sørli, K. , Aure, M. & Langset, B. (2012). *Hvorfor flytte? Hvorfor bli boende? Bo- og flyttemotiver de første årene på 2000-tallet* (NIPR-rapport 22/2012). Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tuan, Y-F. (1977). *Space and Place: The Perspectives of Experience*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- van Dam, F. , Heins, S. & Berien, S. E. . (2002). Lay discourses of the rural and stated and revealed preferences for rural living. Some evidence of the existence of a rural idyll in the Netherlands. *Journal of Rural Studies*, 18(4), 461 - 476.
[https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0743-0167\(02\)00035-9](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0743-0167(02)00035-9)
- Vestby, G.M. (2015). Stedsutviklingens råstoff og resultat: Funksjonelle og emosjonelle relasjoner mellom mennesker og sted. I M. Aure, N.G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (Red.), *Med sans for sted, nyere teorier* (s. s. 165-178). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Villa, M. (2000). Livsfasebygda. I M. Husmo & J. P. Johnsen (Red.), *Fra bygd og fjord til kafébord* (s. 75-185). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Winchester, H. P. M. & Rofe, M. W. (2016). *Qualitative Research and Its Place in Human Geography*. I Iain Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (4. utg., s. 3-28). Ontario: Oxford University Press.
- Aas, G., Runhovde, S. R., Strype, J. & Bjørge, T. (2010). *Trygghet i det offentlige rom : i åtte norske kommuner og bydeler*. Oslo: Politihøgskolen.

